

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΝΕΟΝ ΘΕΟΤΟΚΑΡΙΟΝ

Τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου εἰσήχθη μὲν, ὡς γνωστόν, εἰς τὸ ἑορτολόγιον τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν δ' αἰῶνα, μετὰ τὴν ἐν Ἐφέσῳ δὲ σύνοδον (431) ἤρχισαν πολλαπλασιαζόμενα αἱ πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου ἑορταὶ καὶ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα πανταχοῦ τῆς χριστιανικῆς Ἀνατολῆς μετὰ μεγάλης εὐλαβείας ἐτελοῦντο αἱ ἑορταὶ αὗται¹. Ἰδίᾳ δὲ παρὰ τοῖς χριστιανοῖς Ἑλλησι τοσαύτη ἀνέκαθεν ἦτο καὶ ἑξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Σωτῆρος εὐλάβεια, ὥστε ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἐκκλησίᾳ οὐδεμίᾳ ἐκκλησιαστικῇ τελετῇ τελεῖται, ἐν ἣ δὲν μνημονεύεται τὸ τὸ σεπτὸν τῆς Παρθένου ὄνομα, πάμπολλοι δὲ εἶναι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ποιηταί, οἵτινες ἄλλοι μὲν ποικίλα ᾠσμάτια (τροπάρια) πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου ἐποίησαν, ἄλλοι δὲ ὄλους Ὑμνοὺς ἢ Κανόνας καὶ πολλοὶ τούτων οὐχὶ ἓνα ἢ δύο, ἀλλὰ πλείονας ἱκετηρίους ἢ παρακλητικoὺς τῇ Θεοτόκῳ Κανόνας ἐστιχοῦργησαν. Τὸ πρῶτον τροπάριον τῆς θ' ᾠδῆς παντὸς Κανόνος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν Θεοτόκον ἀναφέρεται, εἰς οἷονδῆποτε Ἅγιον ἢ ἑορτὴν καὶ ἂν εἶναι πεποιημένος ὁ Κανών. Κατὰ τὰς ἑορτὰς πολλῶν Ἁγίων ψάλλεται μὲν κατὰ τὸν Ὁρθρον ἐν τοῖς ναοῖς ὁ προσήκων Κανὼν εἰς τὸν ἑορταζόμενον Ἅγιον, ἀλλὰ πρὸς τῷ Κανόνι τούτῳ οὐχὶ σπανίως ψάλλεται καὶ ἕτερος πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου. Ἐν ᾧ δ' ἔχομεν παρακλητικὸν εἰς τὸν Χριστὸν Κανόνα, κατὰ τὰς παρακλήσεις ἡμῶν οὐχὶ τοῦτον συνήθως, ἀλλὰ τὸν ἕτερον τῶν δύο εἰς τὴν Θεοτόκον παρακλητικῶν Κανόνων ψάλλομεν. Τὴν ἑξαιρετικὴν δὲ ταύτην εὐλάβειαν πρὸς τὴν Παρθένον καὶ Θεοτόκον ἡμῶν τῶν Ἀνατολικῶν χριστιανῶν οἱ τῆς Δύσεως χριστιανοὶ βλέποντες «ὑπερφιλοπαρθένους» καὶ «ὑπερφιλοθεοτόκους» ἡμᾶς ὀνομάζουσιν².

Ἐκ τῶν Κανόνων δὲ τῶν εἰς τὴν Θεοτόκον πεποιημένων ὀλίγοι τινὲς

¹ Ἴδε Martin Jugie «Homéliees Mariales Byzantines» (Patrologia Orientalis XIX, 3, 199 καὶ ἐξῆς).

² Ἴδε «De immaculata Deiparæ conceptione hymnologia graecorum» cura Theodori Toscani et Josephi Cozza Romae 1862 p. 7. Σημειώσεως δ' ἄξιον εἶναι καὶ τοῦτο, ὅτι ἐν μὲν τῇ Bibliotheca Hagiographica Graeca τῶν Βολλανδιστῶν (Bruxelles 1909) ἀναγράφονται εἰς μὲν τὴν Θεοτόκον 112 Λόγοι (ἦτοι βίοι, ἀποκαλύψεις, διηγῆσεις, θαύματα κτλ.), εἰς δὲ τὸν Σωτῆρα 27 μόνον, ἐν δὲ τῇ Bibliographie des Acolouthies Grecques τοῦ L. Petit (Bruxelles 1926) 54 μὲν Ἀκολουθίαι εἰς τὴν Θεοτόκον, 10 δὲ μόνον εἰς τὸν Χριστόν.

εἰσήχθησαν εἰς τὴν λειτουργικὴν χρῆσιν καὶ περιελήφθησαν ἐν τοῖς διαφοροῖς λειτουργικοῖς βιβλίοις, ἅτινα ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ἐ' αἰῶνος ἤρχισαν νὰ ἐκδίδωνται πρῶτον μὲν ἐν τῇ Βενετίᾳ, εἶτα δὲ καὶ ἀλλαχοῦ. Οἱ πλεῖστοι δὲ ἦσαν ἀνέκδοτοι ἐν πολλοῖς χειρογράφοις βιβλιοθηκῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, πρῶτος δ' ὅστις ἐξέδωκε συλλογὴν μικρὰν ἐξ αὐτῶν ἐν Βενετίᾳ τῷ 1642 ἐκ 42 Κανόνων ὑπῆρξεν ὁ γνωστὸς Κρῆς Ἀγάπιος Λάνδος, οὗτινος τὸ Θεοτοκάριον ἐκ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους καταρτισθὲν κατ' ἐπανάληψιν ἀνετυπώθη. Κατόπιν δ' ἐπηκολούθησαν ἄλλαι ὑπ' ἄλλων γενόμεναι Θεοτοκαρίων ἐκδόσεις, ὡς ἡ τοῦ Φιλίππου Vilali τῷ 1738 ἐκ κώδικος τῆς παρὰ τὴν Ῥώμην Ἑλληνικῆς Μονῆς Κρυπτοφέρρης, ἡ τοῦ Νικοδήμου τοῦ Ναξίου ἐκ κωδίκων τοῦ Ἁγίου Ὁρους μετὰ 62 Κανόνων ἐν Βενετίᾳ τῷ 1796 τὸ πρῶτον ἐκδοθεῖσα καὶ πολλάκις ἔπειτα ἀνατυπωθεῖσα καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἀθήναις, τὰ «Ὑμνωδῶν ἀνέκδοτα» τοῦ περικλεοῦς Κωνσταντίνου Οἰκονόμου ἐκ τῶν ἀπογραφῶν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου ἐν Ἀθήναις τῷ 1840 ἐκδοθέντα, ἔνθα περιλαμβάνονται καὶ 15 Κανόνες εἰς τὴν Θεοτόκον. Τελευταία δὲ ἐκδοσις Θεοτοκαρίου ἐγένετο ἐν Παρισίοις τῷ 1932 ὑπὸ τοῦ πρ. Λεοντοπόλεως κ. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου.

Ἡ νέα αὕτη ἐκδοσις περιλαμβάνουσα 107 Κανόνες τοῦ α', β' καὶ γ' ἡχοῦ ληφθέντας ἐξ 27 κωδίκων τῶν Μονῶν Βατοπεδίου καὶ Λαύρας, 2 τῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων καὶ 1 τῆς Μονῆς τῶν Βλατέων θὰ συμπληρωθῇ διὰ δευτέρου τόμου, ἐν ᾧ θὰ περιληφθῶσιν οἱ τῶν λοιπῶν ἡχῶν Κανόνες.

Διεξεληθόντες τὸ βιβλίον μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ πολλὰ ἐν αὐτῷ τὰ οὐκ ὀρθῶς ἔχοντα ἰδόντες καταχωρίζομεν ἐν τοῖς ἐξῆς τὰς εἰς αὐτὸ ἡμετέρας παρατηρήσεις.

Καὶ πρῶτον μὲν ἐν τῷ προλόγῳ ἐκτὸς ἄλλων τινῶν, περὶ ὧν γενήσεται ὁ προσήκων λόγος προσεχῶς ἀλλαχοῦ, ὁ ἐκδότης γράφει καὶ ταῦτα, ὅτι «ἡ μελέτη τῶν ἱερῶν ποιητικῶν μνημείων τῶν ἐσκορπισμένων ἀνὰ τὰς βιβλιοθήκας τῆς Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ἔπεισέ με ὅτι...» καὶ ὅτι «διὰ πολυετῶν μόχθων περισυνέλεξα ἐκ τῶν βιβλιοθηκῶν τὴν περιπλανηθεῖσαν καὶ ἀγνοηθεῖσαν δόξαν τῶν πατέρων μας» καὶ ὅτι «ἡ ὅλη τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας ἀγνωστος ποίησις ἐταμιεύθη εἰς σειρὰν τόμων κατὰ τὴν τάξιν τῶν ἐντύπων ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων».

Ὅστις δ' ὅμως ἐνθυμηθῇ πρῶτον μὲν ὅτι ἡ ὅλη ἐκκλησιαστικὴ ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ κ. Εὐστρατιάδου κατηρτίσθη ἐκ χειρογράφων κυρίως τοῦ Ἁγίου Ὁρους, διὸ καὶ «Ἀγιορειτικὴν βιβλιοθήκην» ἐπιγράφει ὅσα ἐκ τῆς συλλογῆς ταύτης ἐκδίδει, δεύτερον δὲ ὅτι λειτουργικοῦ περιεχομένου χειρόγραφα ἐν μὲν ταῖς βιβλιοθήκαις τῆς Δύσεως κατὰ μαρτυρίαν Pitra καὶ Krumbacher ὑπάρχουσιν ὑπὲρ τὰ 400, ἐν δὲ ταῖς τῆς Ἀνατολῆς πιθανώτατα ὑπὲρ τὰ 1000 (508 μικρὰ καὶ μεγάλα ἔχει μόνη ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Σινᾶ), ἐξ ὧν ὁ κ. Εὐστρατιάδης οὔτε τὰ τοῦ Σινᾶ, οὔτε τὰ τῶν Ἱεροσολύμων, οὔτε τὰ

τῆς Πάτμου, οὔτε τὰ τῶν Ἀθηνῶν εἶδεν, ὅστις ταῦτα ἐνθυμηθῆ, δύναται νὰ κρίνῃ κατὰ πόσον εἶναι ἀκριβῆς ἢ βεβαίως τοῦ ἐκδότου ὅτι περισυνέλεξεν ἐκ τῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως «ὄλην τὴν ἄγνωστον ἐκκλησιαστικὴν ποίησιν». Ἀρκεῖ νὰ ὑπομνησθῆ τοῦτο μόνον, ὅτι πρὸς ἐκδοσιν αὐτοῦ τούτου τοῦ Θεοτοκαρίου του ὁ κ. Ε. εἶχεν ὑπ' ὄψει 5 μόνους Θεοτοκαρίων κώδικας καὶ 25 ἄλλους συμμιγείς (Παρακλητικὰς τὰς πλείστας, Γεροντικά κλπ.), ἐν ᾧ ἐν μόνῃ τῇ Σιναϊτικῇ βιβλιοθήκῃ εὑρηγται 24 κώδικες ἀμιγείς Θεοτοκαρίων καὶ Κύριος οἶδε πόσοι ἄλλοι τοιοῦτοι ἐν ταῖς ἄλλαις βιβλιοθήκαις τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, οὓς οὔτε εἶδεν, οὔτε ἦτο δυνατὸν νὰ ἴδῃ πάντας, ὥστε νὰ περισυλλέξῃ ἐξ αὐτῶν τὴν ὄλην εἰς τὴν Θεοτόκον ποίησιν, ὅπερ ἰσχυρίζεται ὅτι κατώρθωσε μὲ 5 μόνους ἀμιγείς Θεοτοκαρίων κώδικας.

Ἄν δ' ἀνεγίνωσκε καὶ ἄλλων βιβλιοθηκῶν Θεοτοκάρια, ὡς λ.χ. τὰ τῆς Κρυπτοφέρρης, θὰ ἔβλεπε πόσον ἀτελῆ καὶ κολοβὰ εἶναι ἐνιαχοῦ τὰ ἐξ ὧν ἐπορίσθη τὸ ὄλικόν του χειρόγραφα. Ἰσχυρὰ δὲ τούτου ἀπόδειξις εἶναι ἡ ἐξῆς. Ἐξέδωκε τὸν ὑπ' ἀρ. 35 Κανόνα ἐκ κώδικος Παρισίων ὡς ἀκέραιον. Ἄλλ' ὁ Rocchi ἔχων ὑπ' ὄψει κώδικας τῆς Κρυπτοφέρρης ὀρθῶς παρετήρησεν ὅτι ὁ Κανὼν οὗτος εἶναι κολοβὸς πολλῶν τροπαρίων ἐλλειπόντων. Διότι τὰ τροπάρια αὐτοῦ σχηματίζουσι μὲν τὴν ἀκροστιχίδα «ῥύσιν δίδου μοι ψυχικῶν μολυσμάτων», ἣν δὲν ἀναγράφει ὁ κ. Ε., ἐλλείπουσιν ὅμως 6 τροπάρια ἀρχόμενα ἀπὸ τῶν γραμμάτων σ, μ, υ, ο, μ, ω, ὧν ἐν τῷ ἀπὸ τοῦ ω εὔρεν ἐν κώδικι τῆς Κρυπτοφέρρης ὁ Rocchi, τὰ δὲ λοιπὰ πέντε θὰ εὑρίσκωνται πιθανῶς ἐν ἄλλοις χειρογράφοις, ἅτινα ἀγνοεῖ ὁ ἐκδότης ὁ καυχώμενος ὅτι «τοὺς εἰς τὴν Θεοτόκον ὕμνους, τοὺς γνωστούς καὶ ἀγνώστους, εὐλαβῶς περισυλλέξας παραδίδω τῇ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ»¹.

Κολοβὸν ὡσαύτως ἐξέδωκε καὶ τὸν ὑπ' ἀρ. 82 Κανόνα. Ἐν ᾧ κανονικῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν τροπαρίων ἐν πάσαις ταῖς ᾠδαῖς εἶναι ὁ αὐτός, ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ ἢ μὲν α' καὶ ἢ γ' ᾠδῆ ἐκ 5 τροπαρίων ἑκατέρω, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐκ 4 ἑκάστη σύγκειται. Ἄλλ' ὁ Rocchi ἐκ κωδίκων τῆς Κρυπτοφέρρης συνεπλήρωσε καὶ τῆς ε' καὶ τῆς ζ' ᾠδῆς τὰ τροπάρια, οὐδεμία δ' ἀμφιβολία ὅτι καὶ τῶν λοιπῶν τὰ τροπάρια θὰ συμπληρωθῶσιν ἐξ ἄλλων χειρογράφων².

Κολοβὸν ἐπίσης ἐξέδωκε καὶ τὸν ὑπ' ἀρ. 11 ἐλλείποντος ἐν τῇ η' ᾠδῇ πέμπτου τροπαρίου, ὅπερ ἔχουσι πᾶσαι αἱ ἄλλαι ᾠδαί.

Κολοβὸς εἶναι καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 13 ἐν τῇ γ' ᾠδῇ ἐχούση 2 τροπάρια, ἐν ᾧ πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἔχουσιν ἀνά 3, ὡς καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 14 ἐν τῇ θ' ᾠδῇ ἐχούση 3 ἀντὶ τῶν 4 τῶν ἄλλων ᾠδῶν, τὸ αὐτὸ δ' ἀκριβῶς παρατηρεῖται καὶ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 23 Κανόνι.

¹ Θεοτοκάριον σελ. 5'.

A. Rocchi «In Paracleticam Deiparae animadversiones» Roma 1903.

Τοῦ δὲ 46 Κ. ἡ μὲν α' καὶ ἡ δ' ᾠδὴ ἔχουσιν ἀνὰ 7 τροπάρια, ἡ γ', ἡ ζ' καὶ θ' ἀνὰ 5 καὶ ἡ ε' καὶ ζ' ἀνὰ 6, ἐν ᾧ παρὰ Νικοδήμῳ, ὅστις κατὰ τὸν κ. Εὐστρατιάδην κεκολοβωμένον ἐξέδωκε τὸν Κ. τοῦτον, πᾶσαι αἱ ᾠδαὶ ἐκ 4 τροπαρίων σύγκεινται.

Κολοβὸν ὡσαύτως ἐξέδωκε καὶ τὸν ὑπ' ἀρ. 53 ἑλλείποντος τοῦ τετάρτου τροπαρίου τῆς ζ' ᾠδῆς, ὡς καὶ τὸν ὑπ' ἀρ. 56 ἑλλείποντος καὶ ἐν τούτῳ τοῦ τετάρτου τῆς η' ᾠδῆς.

Κολοβὸς δ' εἶναι καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 74 ἐν τῇ α' καὶ ζ' ᾠδῇ, αἵτινες ἔχουσιν 3 ἑκατέρω τροπάρια, τῶν λοιπῶν ἔχουσιν ἀνὰ 4, ὡς καὶ ὁ ἐπόμενος ὑπ' ἀρ. 75 ἑλλείποντος τοῦ τετάρτου τῆς ζ' ᾠδῆς καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 102 ἑλλείποντος τοῦ τετάρτου τῆς η' ᾠδῆς καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 107, ἐν ᾧ δὲν θάραξει τὸ τέταρτον τῆς ζ' καὶ τῆς η' ᾠδῆς.

Ὅτι δὲ πάντων τούτων τῶν κολοβῶν ἐν τῷ Θεοτοκαρίῳ τοῦ κ. Εὐστρατιάδου ἀναγινωσκομένων Κανόνων τὰ ἑλλείποντα τροπάρια εὗρηται ἐν χειρογράφοις, πειθόμεθα μὲν ἐκ τοῦ παραδείγματος τοῦ Rocchi, πειθόμεθα δὲ καὶ ἐκ τούτου, ὅτι τοσοῦτον ἐπιμελῶς προσεῖχον οἱ ποιηταὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ τήρησιν τοῦ ἰσαριθμοῦ τῶν τροπαρίων τῶν ᾠδῶν, ὥστε καὶ ἂν ποτε ἠναγκάζοντο τινες ἕνεκα τῆς ἀκροστιχίδος νὰ παραβαίνωσι τὸν νόμον τοῦτον τῆς ἰσαριθμίας, ἄλλοι προετίμων νὰ προσθέτωσι τροπάρια, περιττὰ μὲν ὡς πρὸς τὴν ἀκροστιχίδα, ἀναγκαῖα δ' ὅμως πρὸς τήρησιν τῆς ἰσαριθμίας. Πρόχειρον τούτου παράδειγμα ἔχομεν τὸν ὑπ' ἀρ. 26 Κανόνα τοῦ Θεοτοκαρίου, ἐν τῷ ὁποίῳ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀκροστιχίδος «Δέσποινα νεῦσον πρὸς λιτὰς Θεοδώρου» ἀπητοῦντο μόνον 31 τροπάρια, ὅσα εἶναι καὶ τὰ γράμματα αὐτῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ τότε αἱ ᾠδαὶ τοῦ Κανόνος δὲν θὰ εἶχον τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τροπαρίων, ὁ ποιητὴς προσέθηκεν εἰς τὴν ζ' ᾠδὴν τὸ τρίτον τροπαρίον «Ἰλάσκομαι καὶ σώζω...», ὅπως μὲν ἄχρηστον εἰς τὴν ἀκροστιχίδα, ἀναγκαῖον δ' ὅμως εἰς τὴν ἰσαριθμίαν τῶν τροπαρίων, τεσσάρων ἐν ἐκάστη ᾠδῇ τοῦ Κανόνος.

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ προλόγῳ τρεῖς ὅλας σελίδας καταναλίσκει ὁ ἐκδότης, ἵν' ἀποδείξῃ ὅτι Κανόνες τινὲς εἰς τὴν Θεοτόκον, φέροντες ἐν τέλει τῆς ἀκροστιχίδος «Ἰωάννης Θ», δὲν ἐποικήθησαν ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, εἰς ὃν ἐν τοῖς κώδιξι τοῖς πλείστοις ἐπιγράφονται, ἀλλ' ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Θηγαρά. Ἄλλ' 136 ἔτη πρὸ τοῦ κ. Εὐστρατιάδου ὁ ταπεινὸς Νικόδημος ὁ Νάξιος ἐν βραχεῖα σημειώσῃ τοῦ Θεοτοκαρίου τοῦ ἔγραφε ταῦτα: «Τὸ Θεοτοκάριον τὸ χειρόγραφον τὸ ἐν τῇ θ' αἰεὶ περιέχον τὸ ὄνομα Ἰωάννης, ἐν δὲ τῷ ἀκροτελευτῷ αἰεὶ φέρον τὸ Θ. οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι ἐστὶν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καθὼς καὶ ἐπιγράφεται, οἱ δὲ φασιν ὅτι ἐστὶν Ἰωάννου τοῦ Θηγαρά, συμφωνῶν δὲ μὲ τοὺς δευτέρους, τοῦτο μὲν συμπεραίνων ἀπὸ τὸ ἐνηλλαγμένον τῆς φράσεως τῶν Κανόνων τούτων πρὸς τὴν τοῦ θείου Δαμασκηνοῦ, τοῦτο δὲ διατὶ ἐν τινι τροπαρίῳ τοῦ δ' ἔχον ἀναφέρεται νὰ φυλάττῃ ἡ Θεοτόκος

ταύτην τὴν εἰς αὐτὴν ἀφιερωμένην Πόλιν, ἥτις σαφῶς ἐστὶν ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ πατρις τοῦ Θεηκαρᾶ καὶ οὐχὶ ἡ Δαμασκὸς ἡ πατρις τοῦ θείου Δαμασκηνοῦ». Ἐκ τούτων μανθάνομεν ὅτι ὄχι μόνον ὁ Νικόδημος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ εἶχον τὴν περὶ τῶν Κανόνων τούτων ὡς ἔργων τοῦ Θεηκαρᾶ γνῶμην, ἦν ὡς ἰδίαν αὐτοῦ νῦν ὁ κ. Ε. προβάλλεται.

Ἐν σ. ι' τοῦ προλόγου ἰσχυρίζεται ὅτι «Ἰωάννης ὁ Εὐχαΐτων κατὰ κανόνα ἀπαράβατον τὰς ψδὰς τῶν Κανόνων αὐτοῦ πλέκει ἐκ 5 τροπαρίων, τὴν δὲ ἐνάτην ἕξ 7». Ἀνοίγοντες δὲ τὸ Θεοτοκάριον αὐτοῦ τούτου τοῦ κ. Ε. βλέπομεν ἐν σ. 79 τὸν 30 Κανόνα, «ποίημα Ἰωάννου Εὐχαΐτων», οὗτινος πᾶσαι ἀνεξαίρετως αἱ ψδαὶ καὶ τῆς ἐνάτης συμπεριλαμβανομένης σύγκεινται ἐκ 4 τροπαρίων. Ὁμοίως τοῦ ἐν σ. 195 60 Κ., ἔργου καὶ τούτου τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ, πᾶσαι αἱ ἄλλαι ψδαὶ πλὴν τῆς ζ' σύγκεινται ἐκ 4 τροπαρίων, μόνη δ' ἡ ζ' ἐκ 5. Ὁμοίως τοῦ ἐν σ. 200 62 Κ. τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ καὶ αἱ ἑννέα ψδαὶ ἐκ 4 καὶ αὗται τροπαρίων ἐκάστη σύγκεινται. Τὸ Θεοτοκάριον λοιπὸν τοῦ κ. Ε. ἐλέγχει οὐκ ἀληθῆ τὸν ἰσχυρισμὸν αὐτοῦ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τροπαρίων τῶν Κανόνων Ἰωάννου τοῦ Εὐχαΐτων.

Ἐκδίδων δὲ ὁ κ. Ε. τοὺς εἰς τὴν Θεοτόκον Κανόνας, ὧν ἄλλοι μὲν εὗρηται ἤδη προεκκεδομένοι ὑπ' ἄλλων, ἄλλοι δὲ νῦν τὸ πρῶτον ὑπ' αὐτοῦ ἐκ χειρογράφων τῶν προρρηθεισῶν βιβλιοθηκῶν ἐκδίδονται, ἐν ᾧ ὄφειλε νὰ δηλώσῃ ἐν ἐκάστῳ Κανόνι τίνα ἔκδοσιν ἢ τί χειρόγραφον ἔλαβεν ὡς βάσιν τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ καὶ ἐν σημειώσει ν' ἀναγράφῃ πάσας τὰς γραφὰς τὰς ἀπαντώσας ἐν ταῖς ἄλλαις ἐκδόσεσιν ἢ χειρογράφοις τὰς μὴ συμφωνούσας πρὸς τὰς γραφὰς τῆς ἐκδόσεως ἢ τοῦ χειρογράφου, ἕξ οὗ τὸν Κανόνα παρέλαβεν, ὡς πράττουσι πάντες οἱ τοιαῦτα κείμενα ἐκδίδοντες, ὁ κ. Ε. τοῦτο μὲν δὲν ἔπραξεν, ἠρκέσθη δὲ μόνον ἐν ἐκάστῳ Κανόνι νὰ ἀναφέρῃ εἰς τίνα χειρόγραφα εὔρηται οὗτος, ὅσάκις δὲ Κανὼν τις ὑπάρχει καὶ ἐν τῇ Παρακλητικῇ ἢ τοῖς προεκκεδομένοις Θεοτοκαρίοις, δηλοῖ καὶ τὸ μέρος τῶν βιβλίων τούτων, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναγινώσκειται ὁ Κανὼν οὗτος. Ἀναγινώσκοντες λοιπὸν τὸ Θεοτοκάριον τοῦτο τοῦ κ. Ε. οὔτε τὸ χειρόγραφον μανθάνομεν, ἕξ οὗ ἐλήφθη ἕκαστος Κανὼν, ὅσάκις ὁ ἐκδότης ἀναγράφει δύο ἢ τρεῖς κώδικας Κανόνος τινός, οὔτε βλέπομεν τὰς διαφοροὺς γραφὰς τὰς ἀπαντώσας ἐν τοῖς ἄλλοις χειρογράφοις ἢ ταῖς ἐκδόσεσιν ἐκάστου Κανόνος. Ἐκ τούτου συνάγεται ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν Κανόνων τῶν ἀναγινωσκομένων ἐν τῷ Θεοτοκαρίῳ τούτῳ κατηρτίσθησαν ἐκ διαφορῶν κωδίκων, ἐπειδὴ δὲ οἱ κώδικες, ὡς γνωστόν, δὲν παρέχουσι πάντοτε τὰς αὐτὰς γραφὰς ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κειμένου, ὁ ἐκδότης ἄλλας μὲν γραφὰς ἐκ τοῦ ἑνός, ἄλλας δ' ἐξ ἑτέρου κώδικος παρέλαβεν, ὅσας αὐτὸς ἔκρινε καλυτέρας. Ὅποια τις δὲ ὑπῆρξεν ἡ κρίσις αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκλογῇ ταύτῃ τῶν γραφῶν τῶν κωδίκων καὶ ὁποῖόν τι κείμενον τῶν ἐκκλησιαστικῶν τούτων ποιημάτων ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ ποριζόμεθα, θὰ γίνῃ καταφανὲς νῦν μὲν ἐκ τῶν ἐπομένων φιλολογικῶν παρατηρήσεων, κατό-

πιν δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰς τὴν μετρικὴν ἀναφερομένων παρατηρήσεων ἡμῶν, ἅς ἀλλαχοῦ θὰ δημοσιεύσωμεν.

Ἐν τῷ τετάρτῳ τροπαρίῳ τῆς ζ' ᾠδῆς τοῦ 2 Κανόνος ἀναγινώσκομεν

*Παγίδα με, πανύμνητε, κεκρύφασιν
οἱ ὄντως ὑπερήφανοι
καὶ σχοινίοις τῶν ἐμῶν ἁμαρτιῶν
βρόχους τοῖς ποσί μου διτείναντο
οὕς, ἀγαθή,
ὡς ἀραχνίους μίτους διάλυσον.*

Ἐπειδὴ ἡ φράσις «παγίδα τινα κρύπτω» σόλοικος εἶναι καὶ οὐδὲν νόημα παρέχει, ὁ ποιητὴς ἀναμφιβόλως ἔγραψε «παγίδα μοι κεκρύφασιν», ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸν Δαυίδ, ὅστις ἐν ψαλμῷ 139, 6 γράφει «ἔκρυψαν ὑπερήφανοι παγίδα μοι καὶ σχοινία διέτειναν παγίδας τοῖς ποσί μου». Ταύτην δὲ τὴν γραφὴν ἔχει ὁ Νικόδημος καὶ αὐτὸς δ' οὗτος ὁ ἐκδότης ἐν σ. 89 τὸ αὐτὸ τροπάριον καταχωρίσας «παγίδα μοι κεκρύφασιν» γράφει.

Καὶ ἐν τῷ τρίτῳ δὲ τροπαρίῳ τῆς η' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Νέκρωσόν με ἅπαν τῆς σαρκός,
Παρθένε ζωοτόκε,
τὸ φρόνημα καὶ τὸν νοῦν μου
νεκρωθέντα ἡδοναῖς
αὐθις ἀναζώωσον...*

τὸν σολοικισμὸν «νέκρωσόν με τὸ φρόνημα τῆς σαρκός» αἴρομεν ἀναγινώσκοντες «νέκρωσόν μου τὸ φρόνημα τῆς σαρκός» καὶ οὕτως ὁ ποιητὴς προσφέρει ἡμῖν τὸ πάγκαλον τοῦτο νόημα· τὸ μὲν φρόνημα τῆς σαρκός μου, ὦ Παρθένε, νέκρωσον, τὸν νεκρωθέντα δὲ ταῖς ἡδοναῖς νοῦν μου ἀναζώωσον.

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τροπαρίῳ τῆς γ' ᾠδῆς τοῦ 3 Κ.

*Ἡμαρτιον ἰλάσθητι, σωτήρ,
ἠνόμησα ἐλέησον
ὡς ἐλεήμων καὶ ἀναμάρτητος
καὶ δώρησαί μοι θεομῶν δακρῶν πηγὴν
ὄλον με καθάρισον
καὶ παθῶν μου βόρβορον
ἀποκλύζουσιν ταῖς τῆς μητρὸς σου εὐχαῖς*

(τηρῶ δὲ πάντοτε πιστῶς τὴν γραφὴν τοῦ κειμένου), ἀδυνατῶν μὲν νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ ποιητὴς ἠδύνατο νὰ διακόψῃ τὴν συνέχειαν «δώρησαί μοι πηγὴν δακρῶν ἀποκλύζουσιν» διὰ τῆς παρεμβολῆς τοῦ στίχου «ὄλον με καθάρισον», βλέπων δὲ ὅτι ὁ ἐν τῷ ἕκτῳ στίχῳ καὶ (καὶ ἀποκλύζουσιν) σαφῶς

μηνύει ὅτι πρὸ αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἑτέρα μετοχὴ συνδεομένη διὰ τοῦ συνδέσμου τούτου μετὰ τῆς ἐπομένης «ἀποκλύζουσαν», εἰκάζω ὅτι ὁ ποιητὴς ἔγραψε «δώρησαί μοι θερμῶν δακρῶν πηγὴν ὅλον με καθαίρουσαν καὶ παθῶν μου βόρβορον ἀποκλύζουσαν». Καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ δὲ τροπαρίῳ τῆς ᾠδῆς ταύτης

*Γέγονας, Παρθένε, λογικὸς
καὶ ἔμψυχος παράδεισος
πολλῶ τοῦ πρώτου τιμώτερος·
ὁ φυτουργὸς γὰρ ἀπάσης φύσεως
ζῶης ξύλον οἶά περ
μέσον ἀνεφύη σου
ἐξ οὗ τρώγοντες πίστει ζωοῦμεθα*

ἐπειδὴ περὶ φωτὸς ἐνταῦθα οὐδεὶς λόγος, πρόδηλον ὅτι ὁ ποιητὴς ἔγραψεν «ὁ φυτουργός», ἦτοι ὁ δημιουργός, ὁ ποιητής, ὡς ἀναγινώσκεται ἐν σ. 123 «τὸν φυτουργὸν καὶ ποιητὴν ἐξανθήσασα» καὶ σ. 209 «τὸν φυτουργὸν τῆς ζῶης ἢ βλαστήσασα», γνωστότατον δὲ καὶ τὸ ἐν τῷ Ἀκαθίστῳ «χαῖρε, φυτουργὸν τῆς ζῶης ἡμῶν φύουσα».

Ἐν τῷ τρίτῳ δὲ τῆς η' ᾠδῆς τοῦ 5 Κ.

*Ἴνα πάντες, Δέσποινα ἀγνή,
φωναῖς χαριστηρίοις
δοξάζωμεν ἐκ πόθου
καὶ τιμῶμέν σε πιστῶς
διάσωσον ἅπαντας
εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου
τὸν Κύριον ὑμνεῖτε
καὶ ὑπερψοῦτε
εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας*

οἱ τέσσαρες τελευταῖοι στίχοι ἀπαιτοῦσι προηγούμενον λεκτικόν τι ῥῆμα (οἶον βοᾶν, ψάλλειν, μέλπειν, ᾄδειν κτι.), ὡς δὴ καὶ ἀναγινώσκεται καὶ ἐν τῷ πρώτῳ τῆς ᾠδῆς ταύτης τροπαρίῳ (ᾧ βοῶμεν πάντα τὰ ἔργα Κυρίου...) καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ (διάσωσον ψάλλοντας εὐλογεῖτε...) καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ (Ἴνα μέλπω εὐλογεῖτε...). Οὕτω λοιπὸν καὶ ἐν τούτῳ τὸν πέμπτον στίχον ἔγραψεν ὁ ποιητὴς «διάσωσον ψάλλοντας» (ἢ ἄδοντας ἢ μέλποντας) καὶ οὐχὶ «δ. ἅπαντας».

Τὸ πρῶτον τροπάριον τῆς α' ᾠδῆς τοῦ 6 Κ.

*Ἵπείκει φόβῳ, παντάνασσα,
ἀγγέλων ταξίαρχαι λιγαίνειν σε,
ὑμνεῖ δὲ δι' ἀγαθότητα*

*ἅπας νοῦς ὡς μητέρα
τοῦ πλαστοουργοῦ
οὐ γὰρ ἐγκωμίων
ὑπερβέβηκας θεσμοῦς
Χριστὸν γεννήσασα*

οὕτως ἐκδούς ὁ κ. Εὐστρατιάδης δὲν παρετήρησε τὸν σολοικισμόν «οἱ ταξιάρχαι τῶν ἀγγέλων ὑπέικει φόβω», ὅστις πάντως ὀφείλεται εἰς τὸν ἀντιγραφέα τοῦ κώδικος, οὐχὶ δὲ εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ Κανόνος, ὅστις βεβαίως ἔγραψεν «ἀγγέλων ταξιάρχης».

Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῆς γ' φῶδης τοῦ 7 Κ.

*Δόξαν παρθενίας ἔχουσα
ἀνεδύσω χάριν Πνεύματος ἀγίου
φανεῖσα Θεοτόκος...*

ἐπειδὴ δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι ὁ ποιητὴς ἔγραψεν ὅτι ἡ Θεοτόκος ἀνεδύσατο, ἦτοι ἀπώθησεν, ἀπέριψε τὴν χάριν τοῦ ἀγίου Πνεύματος, πιθανώτερον εἶναι ὅτι ὁ ἀντιγραφεὺς τοῦ κώδικος εἶδε μὲν τὸ ὀρθὸν ἀνεδήσω, ἦτοι ὡς στέφανον ἔλαβες, ἐστέφθης, ἔλαβες τὴν χάριν τοῦ ἀγίου Πνεύματος, ἔγραψε δὲ τὸ ἀνόητον καὶ βλάβημον ἀνεδύσω.

Καὶ ἐν τῷ τρίτῳ δὲ τῆς ζ' τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Σωματικοῖς με πάθει πολλοῖς
ῥυπώσαντα σῶμά τε καὶ λόγον καὶ ψυχὴν
πῶς σου, ἀγνή,
τῶν ἀρετῶν ἄσω τὸ κάλλος
ἀπορῶ καὶ δέδοικα
ἀλλ' αὐτὴ γενοῦ μοι
ταῖς σαῖς εὐχαῖς βοηθός*

δὲν πιστεύω μὲν ὅτι ὁ ποιητὴς ἔγραψε τὸ σόλοικον «ἀπορῶ πῶς ἄσω τὸ κάλλος σου ῥυπώσαντά με», εἰκάζω δ' ὅτι ὁ ἀντιγραφεὺς εἶδε μὲν τὸ ὀρθὸν

*Σωματικοῖς ἐν πάθει πολλοῖς
ῥυπώσας τὸ σῶμά τε καὶ λόγον καὶ ψυχὴν,*

ἔγραψε δ' ὁ ἔγραψεν ἐκ μετεωρίας.

Τὸν 13 Κ. ἐκδούς μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Εἰς σεισμόν» νοεῖ βέβαια ὅτι ὁ Κ. οὗτος ἐποιήθη ἰκετήριος εἰς τὴν Θεοτόκον ἐξ ἀφορμῆς σειμοῦ τινος. Ἄν ὅμως ἀνεγίνωσκε μετὰ προσοχῆς τὸ ποίημα, θὰ ἔβλεπεν ὅτι οὐδαμοῦ ἐν αὐτῷ οὐδεὶς λόγος ἢ ὑπαινιγμὸς περὶ σειμοῦ γίνεται, ἀλλὰ περὶ μαχῶν καὶ πολέμου καὶ ὁ ποιητὴς παρακαλεῖ τὴν Θεοτόκον λέγων «μὴ παύση τοῦ

ἐξελέσθαι λαὸν ἐξ ἐχθρῶν», διότι «ἐκ σοῦ ἐκβλύζουσι νικητικαὶ πηγαὶ αἰεὶ ἀνεξάντλητοι τῶν ἐναντίων βουλὰς κατακλύζουσαι» καὶ «τροπῶσαι τοὺς ἀθέους ἐχθροὺς ἡμῶν» καὶ «τῷ μεγέθει τοῦ σοῦ βραχίονος στέψον κορυφὰς νικητικῶς τῶν ἀνάκτων ἡμῶν καὶ ἀυχένας τυραννούντων σύγκαψον», ὧν «τὰ δυσσεβῆ βουλευτήρια κοίμισον» καὶ «ἐξ ἐχθρῶν ἐπιβουλῆς ἐπηύξησε κάκωσις» καὶ ἄλλα παρόμοια σαφῶς μαρτυροῦντα ὅτι ὁ ποιητὴς πόλεμον πρὸς ἄλλοπίστους εἶχεν ἐν νῶ καὶ οὐχὶ σεισμόν, ὅτε ἐποίει τὸ ποίημα.

Ἐν τῷ Κανόνι δὲ τούτῳ τὸ πρῶτον τῆς δ' ᾠδῆς ἐκδοὺς οὕτω

*Μόνην σε ὑπέρμαχον, πανύμνητε,
οἱ στεφηφόροι βασιλεῖς
καὶ εὐσεβείας ἐρασταί·
ἐκ σοῦ γὰρ ἐκβλύζουσι
νικητικαὶ πηγαὶ αἰεὶ ἀνεξάντλητοι
τῶν ἐναντίων βουλὰς κατακλύζουσαι*

δὲν παρετήρησεν ὅτι τὸ α' κῶλον δὲν ἔχει ῥῆμα, ἐν ᾧ, ἂν ἀνεγίνωσκε καὶ τὰ δύο ἄλλα τροπάρια τῆς αὐτῆς ᾠδῆς, θὰ ἔβλεπεν ὅτι ὁ α' στίχος αὐτῶν εἶναι δεκατετρασύλλαβος, τοῦ β' οὗτος

Ἐχθρῶν σε δλετήρα, Παρθένε, γινώσκομεν

καὶ τοῦ γ' οὗτος

Ἄπαντες τῇ σκέπῃ σου τῇ θεῖα προστρέχομεν

καὶ ἐκ τούτων ἠδύνατο νὰ εὔρη ὅτι καὶ ὁ τοῦ πρώτου τροπαρίου πρώτος στίχος δὲν ἠδύνατο νὰ εἶναι ἐνδεκασύλλαβος, ὡς ἐξέδωκεν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ οὗτος δεκατετρασύλλαβος, ὡς ὄντως εἶναι, ἂν ἀναγνώσωμεν αὐτόν

Μόνην σε ὑπέρμαχον, πανύμνητε, ἔχουσι,

ὅτε καὶ ῥῆμα ἔχει τὸ κῶλον καὶ μετρικῶς ἄμεμπτον εἶναι.

Καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ τῆς η' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Ὡς τῶν θείων ὄντες ἐρασταὶ
τροπαιοφόρῳ νίκη
τοῖς πρὸς τρίβους ὀρθοδοξίας
ὀδηγοῦσιν ἀληθῶς
τὸ ποίμνιον λέγοντες·
ἐδλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου...*

μόνος ὁ ἐκδότης γινώσκει τίνες εἶναι οἱ ἐρασταὶ τῶν θείων καὶ τί ἐπραξάν λέγοντες τοῖς ὀδηγοῦσι τὸ ποίμνιον πρὸς τρίβους ὀρθοδοξίας, διότι ἡμεῖς ἐκ τοῦ οὕτως ἐκδοθέντος κειμένου δὲν ἔχομεν μαντικὴν δύναμιν νὰ γνωρίσωμεν ταῦτα. Ἄν δ' ἐκ τοῦ προηγουμένου τροπαρίου νοήσωμεν ὅτι «ἐρασταὶ τῶν

θείων» νοοῦνται οἱ «εὐεργέται βασιλεῖς», τί ἔπραξαν οὗτοι λέγοντες τοῖς πρὸς τρίβους ὀρθοδοξίας ὀδηγοῦσι τὸ ποιμνιον; Ποῦ εἶναι τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως; Προφανῶς λοιπὸν καὶ τὸ τροπάριον τοῦτο κακῶς ἀντεγράφη.

Τὸ δὲ τέταρτον τῆς η' ᾠδῆς τοῦ 14 Κ.

*Ἄγιον σε τέμενος, ἀγνή,
καλοῦμεν Θεοδόχον
ὡς μόνην τῆς σωτηρίας
τῆς ἡμετέρας ἀπαρχῆν
καὶ χαῖρε βοῶμέν σοι τοῦ ἀγγέλου·
σὺ γὰρ τὴν πάντων τεκοῦσα σωτηρίαν
ὄν δοξολογοῦμεν
καὶ ὑπερυψοῦμεν
εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας*

οὕτως ἐκδουὸς παρακαλεῖται νὰ γνωρίσῃ ἡμῖν εἰς ποῖον ῥῆμα ἀποδίδεται ἡ μετοχὴ «τεκοῦσα» καὶ εἰς ποῖον οὐσιαστικὸν ἀναφέρεται ἡ ἀναφορικὴ πρότασις «ὄν δοξολογοῦμεν».

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τῆς ε' ᾠδῆς τοῦ 15 Κ.

*Βοήθεια
τῆς βροτῶν σωτηρίας γεγένησαι·
χωρίον γὰρ
τοῦ ὑψίστου ἐδείχθης ὡς πάναγνος,
Θεοτόκε Δέσποινα,
καὶ νῦν αἰτούντων ῥίπον (γρ. ῥῖπον) πάντων
σὴν προστασίαν, ἐλπίς ἡμῶν*

εἶναι δυνατὸν ὁ ποιητὴς νὰ παρακαλῇ τὴν Θεοτόκον νὰ ῥίψῃ τὴν προστασίαν τῆς εἰς τοὺς αἰτούντας αὐτήν; ἀναγινώσκομεν πολλακίς «χορήγησον, κατάπεμψον προστασίαν», ἀλλὰ «ῥῖπον προστασίαν» θεωροῦμεν τοῦλάχιστον ἀνευλαβές.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τῆς δ' ᾠδῆς τοῦ 16 Κ.

*Ἐγνοῦμεν τὸ μέγα καὶ φοικτόν σου μυστήριον·
ὑπερκοσμίους γὰρ λαθῶν
ταξιαρχίας ἐπὶ σὲ
ὁ ὢν καταβέβηκεν
ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, πανύμνητε,*

ἂν ἀνεγίνωσκε τὰ δύο ἄλλα τῆς ᾠδῆς ταύτης τροπάρια, θὰ ἔβλεπεν ὅτι εἶναι ἐξάστιχα, ἂν ἀνεγίνωσκε δὲ καὶ τὴν Παρακλητικὴν, ἐν ἧ ὑπάρχει ὁ Κανὼν

οὕτως, θὰ ἔβλεπεν ἐν αὐτῇ ὄν παρέλιπεν ἕκτον στίχον τοῦ τροπαρίου ἔχοντα οὕτως

εἰς σωτηρίαν ἡμῶν καὶ ἀνάπλασιν.

Τὸ αὐτὸ δ' ἀκριβῶς παρατηρεῖται καὶ ἐν τῷ ἐπομένῳ 17 Κανόνι, ἔνθα τὸ δεύτερον τῆς α' ᾠδῆς ἐξέδωκε

*Βότρυν ἢ τεκοῦσα τῆς ζωῆς
μέθῃ σκοιουσθέντα με
ἁμαρτιῶν ὡς συμπαθῆς σωφρόνισον
καὶ πρὸς μετανοίας
ὁδοὺς εὐθείας εἰσάγαγε*

παραλιπὼν τὸν δεύτερον στίχον

ἀναπηγάζοντα οἶνον σωτήριον,

ὄν ἔχει μὲν ἡ Παρακλητικὴ, ἠδύνατο δὲ νὰ ἀναζητήσῃ καὶ ὁ ἐκδότης, ἂν παρετήρει ὅτι καὶ τὰ δύο ἄλλα τροπάρια τῆς ᾠδῆς ταύτης ἐξ ἑξ' ἑκάτερον καὶ οὐχὶ ἕκ πέντε στίχων ἀπαρτίζονται.

Τὸ δὲ πρῶτον τῆς η' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Τυραννεῖ με πρόσληψις παθῶν
δαιμόνων ἐπηρεῖαι
ἀλλ' ἔχων καταφυγὴν σε
διασώζομαι τῷ σῶ
νίῳ μέλπων, ἄχραντε...*

οὕτως ἐκδοὺς δὲν παρετήρησεν ὅτι ὁ τύπος «ἐπηρεῖαι» εἶναι βάρβαρος, ἂν δ' ἀνεγίνωσκε τὴν Παρακλητικὴν, θὰ ἔβλεπε τὸ ὀρθὸν «δαιμόνων ἐπηρείαις».

Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῆς θ' ᾠδῆς τοῦ 18 Κ.

*Ἔχουσα πλῆθος συμπαθῆς
καὶ πλουσίους οἰκιωμοὺς
τὰ πάθη καὶ τραύματα
τοῦ σώματος καὶ μώλωπας
καὶ τὰς ὀδύνας θεράπευσον,
Δέσποινα, δούλου τοῦ σοῦ,
ὅπως κατὰ χρέος δοξάζω σε*

ἐπειδὴ ἡ φράσις «ἔχουσα πλῆθος συμπαθῆς» οὐδὲν νόημα παρέχει, ὀρθῶς ἡ Παρακλητικὴ τῆς ἐκδόσεως Ῥώμης ἔχει «ἔχουσα στήθος συμπαθῆς», ἀντὶ δὲ «τοῦ σώματος» ἀναγνωστῆτον τὸ τῆς Παρακλητικῆς «τῶν ψυχῶν»,

(γραπτέον τῆς ψυχῆς) ὡς καὶ τὸ μέτρον ἀπαιτεῖ. Ἐν Σιναϊτικῷ δὲ χειρογράφῳ τὸ τροπάριον τοῦτο ἐγὼ εὗρον οὕτως

*Ἔχουσα σπλάγχθα συμπαθῆ
καὶ πλουσίους οἰκτιρομὸν
τὰ πάθη καὶ τραύματα
τῶν ψυχῶν καὶ σώματος
ἄλγημα καὶ ὀδύνας
θεράπευσον, Δέσποινα,
ὅπως κατὰ χρέος δοξάζω σε.*

Ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ τῆς η' φθῆς τοῦ 25 Κ.

*Σδέσον τὴν κάμινον
τῶν παθῶν μου, Παρθένε,
τῇ τοῦ ἑλέους δρόσῳ
καὶ ἐκ βυθοῦ πταισμάτων
ἀνάγαγε καὶ σῶσον
προθύμως κράζοντι...*

ἐπειδὴ δὲν ἐλέχθη ποτὲ «ἀνάγω τινὶ ἐκ τοῦ βυθοῦ» οὐδὲ «σώζω τινί», ἀλλὰ πάντοτε «ἀνάγω καὶ σώζω τινά», γραπτέον καὶ ἐνταῦθα τὸ ὄρθον «προθύμως κράζοντα».

Τὸ τρίτον δὲ τῆς ζ' τοῦ 26 Κ.

*Ἰλάσκομαι καὶ σώζω
τὸν ἐν πόθῳ πολλῶν προσερχόμενον
καὶ γὰρ οὐ θέλω τὸ ἔμὸν
ἀπολέσθαι πλάσμα πώποτε
εἰς τὰ σῶσαι γὰρ αὐτὸς
ὄλος ἐτέχθη ἐκ σου...*

ἐκ μετεωρίας καὶ τοῦτο ἐκδοὺς δὲν παρατήρησε τὸ ὄρθον ἐν τῷ Θεοτοκαρίῳ τοῦ Νικοδήμου «εἰς τὸ σῶσαι γὰρ αὐτό», δηλονότι τὸ «ἔμὸν πλάσμα», ἴσως δὲ καὶ «αὐτὸ ὄλον» ἔγραψεν ὁ ποιητής, διότι βέλτιον νόημα παρέχει ἡ φράσις ὅτι ὁ Σωτὴρ εἰς τὸ σῶσαι ὄλον του τὸ πλάσμα ἐτέχθη ἐκ τῆς Θεοτόκου ἢ ἡ φράσις «ὄλος ἐτέχθη ἐκ τῆς Θεοτόκου».

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τῆς σι' φθῆς τοῦ 27 Κ.

*Νοσήσας τῶν πρὸ νόμου τὴν ἀπόνοιαν
ἀφρόνως ἐπεχείρησα
ὡς πυργώματα τὰς πράξεις τὰς αἰσχροῦς
ἄλλην ἐπ' ἄλλην συναρμόσασθαι...*

καὶ συντακτικῶς καὶ μετρικῶς ὁ δ' στίχος εἶναι πλημμελής, ὀρθῶς δὲ κατ' ἀμφοτέρω ἐξέδωκεν αὐτὸν ὁ Νικόδημος γράφων «ἄλλην ἐπὶ ἄλλῃ συναρμύσασθαι».

Τὸ τρίτον δὲ τῆς ζ' ᾠδῆς τοῦ 31 Κ.

*ᾠδῆς τῷ θείῳ πάλαι Ἰσραὴλ
ἢ οὐράνιος κλίμαξ (γρ. κλίμαξ) ἐφ' ἣν οἱ ἄγγελοι Θεοῦ
καὶ ὁ Δεσπότης
ἐπ' αὐτῆς ἐστήρικτο
τῆς Θεοτόκου
τυποῦσα τὴν μετάστασιν*

οὕτως ἐκδοὺς δὲν παρετήρησε πρῶτον ὅτι ὁ ποιητὴς δὲν ἀποτείνεται εἰς τὴν Θεοτόκον, ὥστε νὰ γράψῃ «ᾠδῆς», ἀφ' οὗ κατωτέρω λέγει «τῆς Θεοτόκου τυποῦσα τὴν μετάστασιν», δὲν παρετήρησε δεύτερον ὅτι ἡ φράσις «ἐφ' ἣν οἱ ἄγγελοι Θεοῦ καὶ ὁ Δεσπότης ἐπ' αὐτῆς ἐστήρικτο» καὶ γλωσσικῶς εἶναι σόλοικος καὶ ἱστορικῶς ψευδής, διότι ἐν τῇ Γενέσει (κη', 12 - 13), ἕξ ἧς ὁ ποιητὴς αὐτὴν ἔλαβε, λέγεται «καὶ ἰδοὺ κλίμαξ ἐστηρικμένη ἐν τῇ γῆ, ἧς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ' αὐτῇ, ὁ δὲ Κύριος ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτῆς», δὲν παρετήρησε τρίτον ὅτι κατὰ τὴν στιχομετρίαν του τὰ τρία ἄλλα τῆς ᾠδῆς ταύτης τροπάρια εἶναι ἐπτάστιχα, τοῦτο δὲ ἑξάστιχον. Ἡ τοῦ Οἰκονόμου ἑκδοσις ἔχει τὸ τροπάριον οὕτως

*ᾠδῆς τῷ θείῳ πάλαι Ἰσραὴλ
ἢ οὐράνιος ἐκείνη κλίμαξ,
ἐφ' ἣν οἱ ἄγγελοι Θεοῦ ἀνέβαινον
καὶ ὁ Δεσπότης ἐπ' αὐτῆς ἐστήρικτο
τῆς Θεοτόκου τυποῦσα τὴν μετάστασιν,*

ἄριον δὲ τὸ τροπάριον ἀποκαθίσταται, ἐὰν καὶ τὴν πρώτην λέξιν αὐτοῦ ἀναγνώσωμεν ἄνευ τοῦ τελευταίου γράμματος.

Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῆς ζ' ᾠδῆς τοῦ 32 Κ.

*Δάκρυα δὸς
μετανοίας, Δέσποινα,
τῇ παναθλία μου ψυχῇ,
ἵνα πλύνω τῶν παθῶν
θύπον καὶ ἐπάξιος
οἶκος, θεονύμφευτε,
υπάρξω θεῖος τῆς χάριτος
σὲ ἀννυμῶν καὶ δοξάζων
τὴν μόνην πολυθμνητον (γρ. πολυθμνητον)*

ἐπειδὴ δὲν εἶναι ὀρθὴ ἡ ἔκφρασις ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς μετανοίας καθίσταται θεῖος οἶκος τῆς χάριτος, ἀλλὰ οἶκος τῆς θείας χάριτος, ὀρθῶς ὁ Οἰκονόμος ἐξέδωκε

*Δάκρυα δὸς μετανοίας, Δέσποινα,
τῇ παναθλία μου ψυχῇ,
ἵνα πλύνω τὸν τῶν παθῶν
θύπον καὶ ἐπάξιος
οἶκος, θεονύμφευτε,
ὑπάρξω θείας σῆς χάριτος...*

Καὶ ἐν τῷ πρώτῳ δὲ τῆς η' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Αυχνία πολύφωτε χρυσοῦ
Θεοῦ τῶν χαρισμάτων
ἐκπέμπουσα τὰς ἀκτῖνας
τοῖς πίστει καὶ πόθῳ σοι
ἐκβοῶ σοι χαῖρε, Παρθένε...*

ποῦ εἶναι ἡ μετοχὴ τῆς φράσεως «τοῖς πίστει καὶ πόθῳ σοι»; ἂν ἀνεγίνωσκε τὴν ἔκδοσιν τοῦ Οἰκονόμου, θὰ ἔβλεπε τὸ ὀρθὸν «τοῖς πίστει καὶ πόθῳ σοι ἐκβοῶ σοι».

ᾠσαύτως ἐν τῷ πρώτῳ τῆς θ' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Νάμα (γρ. νᾶμα) σωτηρίου πόσεως
ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σοῦ ἑλέους, πανάχραντε,
πλουσία χειρὶ
ἐξασθενοῦντί μοι
ζωτικὴν χορηγοῦσα ἀνάψυξιν
ὅπως ἀκαταπαύστως
καὶ ὀλοφύχως μεγαλύνω σε*

δὲν παρετήρησεν ὁ ἐκδότης ὅτι δὲν ὑπάρχει ῥῆμα, εἰς ὃ ν' ἀναφέρεται ἡ μετοχὴ «χορηγοῦσα». Ἐὰν ὁμοῦς ἀνεγίνωσκε τὴν ἔκδοσιν τοῦ Οἰκονόμου, θὰ ἔβλεπεν ὅτι ὁ ἀληθῶς σοφὸς ἀνὴρ ὀρθῶς καὶ τὸ τροπάριον τοῦτο ἐξέδωκε γράφων εὖ τε καὶ καλῶς

*Νᾶμα σωτηρίου πίστεως
ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σοῦ ἑλέους, πανάχραντε,
πλουσία χειρὶ ἐξασθενοῦντί μοι δώρησαι
ζωτικὴν χορηγοῦν ἀγαλλίασιν...*

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τῆς αὐτῆς ᾠδῆς

*Ὑλῆς τῆς ῥεούσης, ἄχραντε,
τῆς κοσμικῆς καὶ τὴν ψυχὴν ὑποσύρουσαν
εἰς βάθος κακῶν
τὸν σὸν με δοῦλον ἀπάλλαξον
τῇ ἀμάχῳ καὶ θείᾳ δυνάμει σου,
ὅπως ἀκαταπαύστως
καὶ ὀλοφύχως μεγαλύνω σε*

εἶναι δυνατόν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ ποιητὴς Μανουὴλ ὁ μέγας ῥήτωρ ἔγραψε τὸ σόλοικον «ὕλης ῥεούσης καὶ ὑποσύρουσαν εἰς βάθη κακῶν τὴν ψυχὴν» καὶ δὲν εἶναι μᾶλλον πιθανὸν ὅτι ὁ ἀντιγραφεὺς παρέστησε τὸν ῥήτορα σολοικίζοντα; Τῆς ἀμφιβολίας ἀπαλλάττει ἡμᾶς ὁ σοφὸς Οἰκονόμος γράφων «ὕλης τῆς ῥεούσης, ἄχραντε, τῆς κοσμικῆς, ἢ τὴν ψυχὴν ὑποσύρει μου εἰς βάθος κακῶν».

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τῆς στ' ᾠδῆς τοῦ 33 K.

*Κυβερνητὶς μου γενοῦ
θαλαττεύοντι, ἀγνή,
ἐν πελάγει χαλεπῷ...*

διορθῶν τὰ τυπογραφικὰ δοκίμια πῶς δὲν μετέβαλε τὸ σόλοικον μου εἰς μοι;
Ὅμοίως ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς γ' ᾠδῆς τοῦ 34 K.

*Λόγῳ τὸν Λόγον ἀπεκύησας
τὸν τῷ λόγῳ πᾶσαν πρὸς ὕπαρξιν
παραγαγόντα λογικῆν
φύσιν ἅμα καὶ ἄλογον
ἀλογίας ἐκλυτρούμενος
βροτούς, παντευλόγητε*

ἦτο δύσκολον τὸ σόλοικον «ἐκλυτρούμενος» νὰ διορθῶσιν γράφων «ἐκλυτρούμενον»;

Καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ τῆς γ' ᾠδῆς τοῦ 35 K.

*Δακρύων με πέμψον ὀχετούς
ξηραίνοντας τὰ ρεύματα
τῶν πονηρῶν μου πράξεων...*

δὲν παρετήρησεν ὁμοίως τὸ σόλοικον «πέμψον με ὀχετούς» ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «πέμψον μοι».

Ἐν τῷ 33 Κανόνι ὑποσημειοῖ ὅτι «τινὰ τῶν τροπαρίων τοῦ παρόντος Κανόνος εὑρηγται καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἀγαπίου, ὅστις ἤρπαξε τροπάρια

διαφόρων Κανόνων και συνηρμολόγησε τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθὲν Θεοτοκάριον ἐν μορφῇ παραδοξοτάτη». Παραδόξως ὁμοῦς ὁ ταῦτα τῷ Ἁγαπίῳ μεμφόμενος ἔξέδωκε τὸν 36 Κ., οὗτινος 16 ἐκ τῶν 24 τροπαρίων ὑπάρχουσι καὶ ἐν τῷ 33 τούτῳ Κανόνι. Δὲν εἶναι λοιπὸν φανερόν ὅτι καὶ ὁ κ. Εὐστρατιάδης «ἤρπαξε τροπάρια διαφόρων Κανόνων καὶ συνηρμολόγησε τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθὲν Θεοτοκάριον ἐν μορφῇ παραδοξοτάτη»;

Ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς α' φῶδης τοῦ 38 Κ. γράφει

*Τὴν μόνην ἀμόλυντον
ἐκδυσωπῶ σε
τὰ πάθη μου ἴασαι
ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος·
τὸν ἱατρὸν γὰρ τῶν ψυχῶν
ἀποκνήσασα σαρκὶ
Χριστὸν τὸν Κύριον.*

Εἰς ποῖον ῥῆμα ἀποδίδεται ἡ μετοχὴ «ἀποκνήσασα» δὲν βλέπομεν. Ἀφαιροῦντες ὁμοῦς τὴν ἐν τῷ τέλει τοῦ τετάρτου στίχου ἄνω στιγμὴν καὶ τὸ «γὰρ» τοῦ πέμπτου στίχου ἔχομεν τὸ τροπάριον καὶ συντακτικῶς ἄμεμπτον καὶ μετρικῶς, διότι ὁ πέμπτος στίχος ἐν πᾶσι τοῖς τροπαρίοις τοῖς φῶδης εἶναι ἕξασύλλαβος.

Καὶ ἐν δευτέρῳ δὲ τῆς δ' φῶδης τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Τὰ ἔλκη τῆς ψυχῆς μου,
ἀγνή, τὰ χαλεπὰ
τῇ μοιῶσει κάθαρρον
τῶν θείων πρεσβεϊῶν
καὶ ἄγιῃ με ἀποκατάστησον ὅπως
ἐν εὐφροσύνῃ εὐχαρίστως σε δοξάζω,
μόνη τῶν ἀνθρώπων βοήθεια*

ἡ ὀρθὴ γραφὴ τοῦ δ' στίχου εἶναι «σῶν θείων πρεσβεϊῶν», διότι πρὸς τὴν Θεοτόκον ὁ ποιητὴς ἀποτείνεται.

Ἐν τῷ τρίτῳ δὲ τῆς η' φῶδης τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Ῥυπῶντας τοῖς πάθειν
ἀπόπλυνον ἡμῶν
καρδίας καὶ σώματα,
Παρθένε Μαριάμ...*

ἡ συντακτικῶς ὀρθὴ γραφὴ εἶναι «ῤυπῶντα», ἥτοι «ἀπόπλυνον καρδίας καὶ σώματα ἡμῶν ῤυπῶντα τοῖς πάθειν» καὶ οὐχὶ «ἀπόπλυνον καρδίας καὶ

σώματα ἡμῶν ῥυπῶντας τοῖς πάθεισι», ὅτε ὄφειλε νὰ εἶναι «ῥυπῶντων», τὸ τοῦ ἐκδότου δε «ῥυπῶντας» πάντως εἶναι σόλοικον.

Ἐν τῷ πρώτῳ δὲ τῆς δ' ᾠδῆς τοῦ 39 K.

*Ὦς βάθος εὐσπλαγγίας
ὡς πέλαγος πολὺν
οἰκιρμῶν ὡς κέκτησαι,
φιλάνθρωπε σωτήρ...*

γραπτέον τὸ ὀρθὸν «οἰκιρμῶν ὧν κέκτησαι».

Ὅμοίως ἐν τῷ πρώτῳ τῆς ζ' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ K.

*Ἐπὶ τῶν νεφελῶν
ἔστηκώς με ἐκφοβεῖς
τὴν δρεπάνην κατέχων
τῆς φοικτῆς σου ἐκεῖνης
ἐλεύσεως
ἐπαπειλῶν με,
σωτήρ, τὸν θάνατον*

τὸ συντακτικῶς ὀρθὸν εἶναι «ἐπαπειλῶν μοι τὸν θάνατον», ὅπερ πάντως ἔγραψεν ὁ ποιητής.

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τῆς α' ᾠδῆς τοῦ 43 K.

*Θηρῶν τὴν ὀρμὴν ἐνυποστάτων
καὶ ἀκατασχέτων τὴν μανίαν
τοὺς ὀδόντας καὶ τὰς μύλας, παναγία,
σύντριπον...*

ἐπειδὴ γινώσκομεν ὅτι οἱ θῆρες εἶναι οὐχὶ ἐνυπόστατοι τὴν ὀρμὴν, ἀλλ' ἀνυπόστατοι, ἤτοι ἀκαταγώνιστοι, ἀναγινώσκομεν «ἀνυποστάτων».

Ἐν τῷ πρώτῳ τῆς δ' ᾠδῆς τοῦ 46 K.

*Εὐχαριστήριον αἰνὸν σοι
κατὰ χρέος ἐπάδω,
ὑπερῶμνητε ἀγνή,
ὅτι προφθάνεις
ἐν οἰκιρμοῖς τὸν σὸν οἰκέτην,
ὅτι με παρόντα
ἐν παγίσιν ἀφύκτοις
τῶν κακούντων ἐλυτρώσω θανμαστῶς*

ἐπειδὴ ἡ φράσις «ἐλυτρώσω με παρόντα ἐν ταῖς παγίσιν» οὐδένα νοῦν ἔχει, διότι οὐδεὶς ποτε εἶναι παρῶν ἐν ταῖς παγίσιν, ἀλλὰ πίπτει, ἐμβάλλεται εἰς

αὐτάς, προκρίνω τὴν παρὰ τῷ Νικοδήμῳ γραφὴν «ὅτι μ' ἐμπαρέντα παγίσειν ἀφύκτοις» τοῦ ῥήματος ἐμπείρομαι = ἐμβάλλομαι, ἐμπίπτω.

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τῆς η' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Πόρρω βέβλησο
δαιμόνιος πληθὺς ἀπ' ἐμοῦ,
ὅτι μοι συμμαχεῖ μεγάλη δύναμις·
αὐτὴ γὰρ μήτηρ Θεοῦ
τὰς σὰς συγκλῶσα πάγας
καμὲ διαφυλάττουσα
ὡς ἐκ παγίδος ὄρνεον
εἰς τὸ βοᾶν ἀνελλιπῶς
ὑμνεῖτε εἰς αἰῶνας τὸν Κύριον*

παρατηροῦμεν ὅτι αἱ μετοχαὶ τοῦ δευτέρου κόλου «συγκλῶσα» καὶ «διαφυλάττουσα» εἶναι μετέωροι μὴ ἔχουσαι ῥῆμα, εἰς ὃ ν' ἀναφέρονται. Ἐν τῇ ἐκδόσει δ' ὅμως τοῦ ταπεινοῦ Νικοδήμου ἀναγινώσκοντες «Πόρρω βέβλησο... μεγάλη δύναμις, αὐτὴ μήτηρ Θεοῦ...» βλέπομεν ὅτι αἱ μετοχαὶ εἶναι τροπικαί, ἢ δὲ φράσεις «αὐτὴ μήτηρ Θεοῦ» παραθέσεις τῆς φράσεως «μεγάλῃ δύναμις». Ὅτι δὲ αὕτη εἶναι ἡ ὀρθὴ γραφὴ τοῦ δ' στίχου ἄνευ τοῦ «γάρ», μαρτυρεῖ καὶ τὸ μέτρον τῶν ἄλλων τεσσάρων τροπαρίων τῆς ᾠδῆς ταύτης ὁ στίχος οὗτος εἶναι ἑξασύλλαβος, ἑξασύλλαβος ἄρα διὰ τὸν νόμον τῆς ἰσοσυλλαβίας ὀφείλει νὰ εἶναι καὶ ἐν τῷ τροπαρίῳ τούτῳ.

Καὶ ἐν τῷ τρίτῳ δὲ τῆς δ' ᾠδῆς τοῦ 47 Κ.

*Ἰάτρευσον, Δέσποινα,
ψυχῆς μου τὸ ἄλγος
ιάτρευσον ἐν τάχει
ὅτι συνέχομαι ἐν πλείσταις ἁμαρτίαις
πολλαῖς καὶ κράζω ἐκ βάθους
καρδίας σῶσόν με τὸν ἄσωτον...*

τὴν κακόζηλον φράσιν «συνέχομαι ἐν πλείσταις ἁμαρτίαις πολλαῖς» εὐκόλως ἠδύνατο νὰ διορθώσῃ «συνέχομαι ἐν πλείσταις ἁμαρτίαις πολλάκις», ἃν παρετήρει ὅτι καὶ τὸ μέτρον ἀπαιτεῖ ὁ ε' στίχος νὰ ἔχη 9 συλλαβάς, ὡς ἔχει εἰς τὰ τρία ἄλλα τροπάρια τῆς ᾠδῆς ταύτης.

Καὶ ἐν τῷ τρίτῳ δὲ τῆς ζ' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Ὁ καιρὸς ἐγγίζει,
ψυχὴ, τοῦ θανάτου καὶ σὺ ἐμμένεις
εἰς ἀπωλείας βάραθρα
καὶ οὐ προστρέχεις·*

καὶ μετὰ φόβου κράζον τῇ μόνη ἀγαθῇ
 σύ με ἐλέησον,
 πανάμωμε Δέσποινα ἀγνή,
 ἢ τὸν κόσμον ὅλον φωτίζουσα

εἶναι πιθανὸν ὅτι ὁ ποιητὴς ἐχώρισε δι' ἄνω στιγμῆς τὰ δύο κῶλα καὶ ἔγραψε τὰ ἀσυνάρτητα ταῦτα «οὐ προστρέχεις καὶ κράζον»; τίνοι οὐ προστρέχει ἢ ψυχῇ; ὁ σύνδεσμος καὶ τοῦ ε' στίχου μὲ τί ῥῆμα συνδέει τὸ «κράζον»; εἰκάζω ὅτι ἐν τῷ χειρογράφῳ θὰ κεῖται «καὶ οὐ προστρέχεις καὶ οὐδὲ φόβω κράξεις τῇ μόνη ἀγαθῇ».

Ἐν τῷ ἐπομένῳ δὲ τῆς αὐτῆς ᾠδῆς

Ῥυπωθὲν τὸ κάλλος
 τῆς ψυχῆς μου, ἀγνή, ἐκ τῆς ἀχλύος
 τῶν πονηρῶν μου πράξεων
 εἰς σὲ προσφεύγω
 τὴν παμφαῆ λυχίαν τὴν φαίνουσαν τὸ πᾶν
 σύ μου ἐπίλαμψον
 τὸ φῶς τοῦ νιοῦ σου καὶ Θεοῦ,
 ἵνα πίστει χαίρων δοξάζω σε

πρῶτον μὲν φρονῶ ὅτι ὁ ποιητὴς οὐχὶ τὴν αἰτιατικὴν ἀπόλυτον «ῤυπωθὲν τὸ κάλλος», ἀλλὰ μᾶλλον γενικὴν ἀπόλυτον ἔγραψε «ῤυπωθέντος κάλλους», ἔπειτα δὲ ἀναγινώσκω τὸ συντακτικῶς ὀρθὸν «σύ μοι ἐπίλαμψον» ἀντὶ τοῦ σολοϊκοῦ «σύ μου ἐπίλαμψον τὸ φῶς».

Ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ τῆς ζ' ᾠδῆς τοῦ 48 Κ.

Ὅψονται ἐχθροὶ καὶ αἰσχυνθήτωσαν
 καὶ ἴδωσαν τὴν σὴν ὑπὲρ ἡμῶν
 ἀντιμαχοῦσαν δυναστείαν καὶ εἰς χάος ὄλλοιντο
 θεόθεν ἐλαυνόμενοι,
 ἐλπὶς ἀπηλπισμένων

οὔτε ὁ βάρβαρος τύπος «ἴδωσαν» ἀνήκει βεβαίως εἰς τὸν ποιητὴν, οὔτε ἡ ἀνορθογραφία «ὄλλοιντο»· ἐπειδὴ δὲ καὶ μετρικῶς τὸ τροπάριον εἰς τοὺς τρεῖς πρῶτους στίχους δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὰ ἄλλα τῆς ᾠδῆς τροπάρια, φαίνεται ὅτι καὶ τοῦτο κακῶς ἀντεγράφη.

Καὶ ἐν τῷ τρίτῳ δὲ τῆς η' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

Οἱ σὲ καλοῦντες ἐκ ψυχῆς,
 Θεοτόκε, ἀψευδῶς ἐν πάσῃ θλίψει
 καὶ ἐν νόσοις ποικίλαις
 καὶ συμφοραῖς χαλεπαῖς

σπουδαίως ἐπάκουσον, Δέσποινα,
τούτους λυτρουμένη
ἀεὶ ταῖς σαῖς προσεύχαις

εἶναι πιθανὸν νὰ δεχθῶμεν ὅτι Ἑλλην ποιητῆς ἦτο δυνατόν ποτε νὰ γράψῃ τὸ τρισβάρβαρον «Οἱ σὲ καλοῦντες ἐπάκουσον»; Ἐν μὴ ἐν τῷ χειρογράφῳ κεῖται τὸ ὀρθὸν «Τῶν σὲ καλούντων ἐπάκουσον», φαίνεται ὅτι ἀλλαχοῦ ζητητέον τοῦ ἀντιγραφέως τὸ ἀβλεπτήμα.

Τὸ δὲ πρῶτον τῆς η' ᾠδῆς τοῦ 49 Κ.

Ναμάτων ζωτικῶν
τὴν τακεῖσάν μου καρδίαν τῆς ἁμαρτίας
φλογμῶ, Παρθένε, σὺ
κατάρδουσον, Θεοτόκε, ἐν κατανύξει
πάντοτε διατηροῦσά με
πίστει μελωδοῦσα
ἕμνεϊτε τὸν Κύριον πᾶσα κτίσις
καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας

οὕτως ἐκδοὺς παριστᾷ τὴν Θεοτόκον πίστει μελωδοῦσαν ἐν τῷ διατηρεῖν τὸν ποιητὴν ἐν κατανύξει, ὃ δὲ Νικόδημος γράφων «μελωδοῦντα» ἀπαλλάττει τὸν ποιητὴν τοῦ κακοφώνου μελωδήματος.

Καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς θ' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

Κρίνον, Θεοτόκε Μαρία,
καὶ δίκασον δεινὸν ἀντίδικον
καὶ τῆς αὐτοῦ με δίκης ἀπολύτρωσαι
τὸν κτίστην γὰρ τὸν ἀγαθὸν
καὶ δίκαιον γεγέννηκας
τὸν ἐν ζυγοῖς θεότητος
καταδικάσαντα τὸν θάνατον

προκρίνω τὴν τοῦ Νικοδήμου γραφὴν «κριτὴν γὰρ ἀγαθὸν καὶ δίκαιον γεγέννηκας», διότι βλέπω ὅτι ἐν τῷ τροπαρίῳ περὶ κρίσεως καὶ δίκης ἐστὶν ὁ λόγος, οὐχὶ δὲ περὶ κτίσεως.

Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῆς α' ᾠδῆς τοῦ 50 Κ.

Ἐγκωμίων σοι
ἀειθαλὲς διάδημα
νῶν ἐξυφαίνει πνεύματι
ἡ ἐκκλησία, σεμνή,
καὶ προσάγει μελωδῶς
σὸν τῷ ἀρχαγγέλῳ σοι

*νυμφαγωγῶ Γαβριήλ
τὸ χαῖρε ἄδουσα
καὶ σὲ σεπιῶς πυκάζουσα*

ἐπειδὴ ἐπίρρημα «μελωδῶς» δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ «μελωδικῶς» (πρβλ. ᾠδικῶς, ψαλμωδικῶς), προτιμῶ τὸ παρὰ Νικοδήμω «εὐλαβῶς», ὅπερ καὶ βέλτιον παρέχει νόημα «ἡ Ἐκκλησία τὸ ἀειθαλές διάδημα προσάγει τῇ Θεοτόκῳ εὐλαβῶς ἄδουσα τὸ χαῖρε».

Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῆς γ' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Ἄρχῃ ἀποστροφῆς Θεοῦ ἐγένετο
τῆς Εὐσας ἢ πλάνῃ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους,
ἢ ἁγία Θεοτόκος δὲ
ἐπεσπάσατο πάλιν τὸν Θεὸν πρὸς ἡμᾶς*

ἐπειδὴ ἡ πλάνη τῆς Εὐσας δὲν ἐγένετο ἀρχὴ καταφυγῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, (μωρὸν καὶ ἀσεβές τὸ νόημα), διότι αὐτὸ σημαίνει ἢ φράσις «ἀποστροφή πρὸς τοὺς ἀνθρώπους», ὡς εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὴν Εὐαν «πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἢ ἀποστροφή σου καὶ αὐτός σου κυριεύσει» (ἐν Γενέσει γ', 16), ὁρθῶς ὁ Νικοδήμος γράφει «ἀπὸ ἀνθρώπων», ὡς ἀναγινώσκωμεν ἐν Δευτερονομίῳ (κα', 18) «ἀποστροφῇ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν».

Καὶ ἐν τῷ ἐπομένῳ δὲ τροπαρίῳ

*Ζωῆς σε θησαυρὸν γεννᾶ, πανύμνητε,
τῷ κόσμῳ καὶ χαίρει τῇ εὐπαιδίᾳ
ὁ κλεινὸς Ἰωακείμ ἐπὶ σοὶ
ὡς ἀκάρποις γονεῦσι προελθοῦσα χαρὰ*

ὁ αὐτὸς Νικοδήμος γράφων «προελθούση χαρᾶ (χαίρει ἐπὶ σοὶ ὡς χαρᾶ προελθούση ἀκάρποις γονεῦσιν) ἀπαλλάττει τὸν ποιητὴν τοῦ σολοικισμοῦ, ὃν προσάπτει αὐτῷ ὁ ἡμέτερος ἐκδότης γράφων «προελθοῦσα χαρὰ».

Ἐκ τοῦ πρώτου δὲ τῆς η' ᾠδῆς τοῦ 52 Κ.

*Ἡ ζῶσα καὶ ἄφθονος
σωτηρία ἡμῶν τῶν γηγενῶν
ἢ ἄσπιλος δάμαλις
ἢ τεκοῦσα τὸν ἀμνὸν τὸν τοῦ Θεοῦ
μὴ παρίδης με κράζοντα...*

διδασκόμεθα ὅτι ἡ δάμαλις τίκει καὶ ἀμνούς· ἐπειδὴ δ' ἡμεῖς γινώσκωμεν ὅτι μόσχους μόνον τίκει ἡ δάμαλις καὶ συνήθης εἶναι ἐν τῇ Ὑμνογραφίᾳ ἢ παρομοιώσις τῆς Θεοτόκου πρὸς δάμαλιν τεκοῦσαν τὸν μόσχον καὶ ἐν σελίδι δὲ 134 καὶ 164 ἡ Θεοτόκος καλεῖται «μόσχον σιτευτὸν κυήσασα δάμαλις» καὶ σ. 271 «σὺ γεγέννηκας τὸν μόσχον ἢ θεία δάμαλις», εἰκάζομεν ὅτι

οὐχὶ εἰς τὸν ποιητὴν, ἀλλ' εἰς τὸν ἀντιγραφέα ὀφείλεται ὁ παρὰ φύσιν τοκε-
τὸς οὗτος τοῦ ἄμνοῦ ἐκ δαμάλεως.

Ἐν τῷ τρίτῳ τῆς α' ᾠδῆς τοῦ 54 K.

Τί ταπεινὴ

ψυχῆ, θρηνήσῃ μὲν πρότερον;

Θεοῦ ἡμῶν τὴν στέρησιν

ἢ τῆς μητρὸς αὐτοῦ

ἦν οὐκ ἄλλοτε βλέψεις

εἰς βάσανον τοῦ ἄδου

παραπεμπόμενος

δὲν καταλαμβάνω τίνα λόγον ἔχει ἡ ὑποτακτικὴ «θρηνήσῃ» καὶ δὲν βλέπω
τὸν ἀντίστοιχον τοῦ μὲν σύνδεσμον δέ φρονῶ λοιπὸν ὅτι ὁ ποιητὴς ἔγραψε
«τί, ταπεινὴ ψυχῆ, θρηνήσεις μου πρότερον», ἦτοι τί (τῶν ἀτυχημάτων) μου
πρότερον θρηνήσεις;

Ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ τῆς γ' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ K.

Συνάχθητε ὁμοῦ αἰσθήσεις ἅπασαι

ψυχῆς μου καὶ σώματος καὶ θρηνήτε

οὐκ ἐν τάφῳ οὐκ ἐν ἄδου γὰρ

τῆς μητρὸς τοῦ Θεοῦ αἰσθησιν λάβετε

ἡ μὲν ὑποτακτικὴ «θρηνήτε» ὀφείλει νὰ μεταβληθῇ εἰς τὴν προστακτικὴν
«θρηνεῖτε», ἡ δὲ προστακτικὴ «λάβετε» εἰς τὴν ὑποτακτικὴν «λάβητε», ἦν
συχνότατα μεταχωρίζονται οἱ ἕμνογράφοι ἀντὶ τῆς τῶν Ἀττικῶν δυνητικῆς
εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἄν τῆς ἐχούσης δύναμιν μέλλοντος ὀριστικῆς, μεθ' οὗ
ἐνίοτε ἐκ παραλλήλου εὐρίσκειται οὕτως αὐτὸς οὗτος ὁ ποιητὴς ἐν τῷ μεθε-
πομένῳ τροπαρίῳ γράφει «οὐκέτι χεῖρας ἐκτείνω, οὐκέτι καθικετεύσω» καὶ
ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς δ' ᾠδῆς «οὐκέτι πόδες μου ἐπιβῶσιν, οὐκ ὄμμασι
βλέψω σε» καὶ ἐν σ. 17 «οὐκέτι κατίδω ἢ ἀσπάσομαι», ἔνθα καὶ αἱ τρεῖς
ὑποτακτικαί, ἰσοδύναμοι πρὸς δυνητικὰς εὐκτικὰς (οὐκ ἄν ἐκτείναιμι, οὐκ ἄν
ἐπιβαίην, οὐκ ἄν κατἰδοίμι), συνοδεύονται ὑπὸ τῶν μελλόντων καθικετεύσω,
βλέψω καὶ ἀσπάσομαι.

Ἐν τῷ πρώτῳ τῆς δ' ᾠδῆς τοῦ 59 K.

Ἡ ἔμψυχος κιβωτὸς χαῖρε πλάκας τῆς χάριτος

θεοτεύκτους φέρουσα

θεοχαρίτωτε, χαῖρέ σοι

πόθῳ τοὺς κραυγάζοντας

παντοίων ἱυσθῆναι καθικέτευε

ὁ τελευταῖος στίχος καὶ συντακτικῶς καὶ μετρικῶς νοσεῖ, διότι δὲν ἔχει τὸ ὑπὸ

τοῦ ἐπιθέτου «παντοίων» προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν καὶ σύγκειται ἐκ συλλαβῶν 11, ἐν ᾧ τῶν λοιπῶν τροπαρίων τῆς ᾠδῆς ὁ στίχος ἔχει 13 συλλαβάς· φανερόν λοιπὸν ὅτι ἐν τοῖς χειρογράφοις θ' ἀναγινώσκηται

παντοίων ῥυθθῆναι κακῶν καθικέτευε.

Ἐν τῷ τετάρτῳ δὲ τῆς θ' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Οὐδεις ἐν σοὶ πέποιθε
καὶ κατησχύνθη πώποτε,
ἀειπάρθενε κόρη θεοχαρίτωτε·
ὄθεν τοὺς προσφεύγοντας πίστει
τῷ σῶ νὰ τῷ καὶ πόθῳ βοῶντας
ἀγγέλοις τὸ χαῖρέ σοι
μὴ ἑλλίπης περιέπουσα*

ἡ δοτικὴ «ἀγγέλοις» εἶναι ἄτοπος, διότι οἱ προσφεύγοντες τῷ νὰ τῆς Θεοτόκου αὐτῆ καὶ οὐχὶ τοῖς ἀγγέλοις βοῶσι τὸ χαῖρε· ὅθεν γραπτέον τὸ ὀρθὸν «ἀγγέλοσ», ἥτοι τοῦ Γαβριήλ, ὅστις εἶπε τῇ Παρθένῳ τὸ γνωστὸν «χαῖρε, κεχαριτωμένη». Καὶ ἐν τῷ τοῦ Νικοδήμου δὲ ὑπάρχει «ἀγγέλουσ», ὅπερ ἴσως εἶναι τυπογραφικὸν ἀβλέπημα ἀντὶ «ἀγγέλου», ὡς λέγεται ἐν σ. 203 «Ὅμοφρόνως δεῦτε γηγενεῖς πάντες ἐκβοήσωμεν τῇ Θεοτόκῳ τὸ χαῖρε γηθόμενοι ἀγγέλουσ» καὶ σ. 221 «ὅπως βοήσω σοι συναδὰ τῷ ἀγγέλῳ χαῖρε» καὶ «βοῶντες γηθοσύνως σὺν τῷ ἀγγέλῳ ἢ τὴν ζωὴν κηύσασα χαῖρε» καὶ σ. 222 «χαῖρέ σοι ἀναβοῶμεν αἰσίως τὸ τοῦ ἀγγέλου» καὶ 236 «τὸ χαῖρέ σοι βοῶμεν Γαβριήλ συμφθεγγόμενοι» κ.τ.λ.

Τὸ δὲ τρίτον τῆς ε' ᾠδῆς τοῦ 65 Κ.

*Νέφος δεινὸν
διασκέδασον, κόρη,
ἐκ τῆς ψυχῆς μου
τῶν ἐπεμβαινόντων νυνὶ κινδύνων
καὶ τῆς χαρᾶς με
τοῖς ἀκτίσι φαιδρύννας,
Θεομήτορ, τὸν δυστυχέστατον
ἢ χαρὰ τεκοῦσα
τὴν θείαν καὶ ἅπανστον*

οὕτως ἐκδοὺς δὲν παρετήρησε πρῶτον μὲν τὸν τερατώδη σολοικισμὸν «φαιδρύννας ἢ Θεομήτωρ», δεύτερον δὲ ὅτι δὲν ὑπάρχει ῥῆμα, εἰς ὃ ν' ἀποδίδηται ἢ μετοχὴ αὕτη. Πιθανώτατα ὁ ποιητὴς ἔγραψε «φαιδρυννον», ὅτε τὸ τροπαρίον ἔχει κατὰ πάντα ὑγιῶς.

Ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ τῆς γ' ᾠδῆς τοῦ 70 Κ.

*Ἀλλόφυλος ἐχθρῶν μαχητῶν ῥομφαία
κυκλόθεν παροικεῖ τοὺς σοὺς δούλους, κόρη,
διψῶσα ἀνθρωπίνων αἱμάτων χύσειν...*

ὀρθῶς ἢ τοῦ Οἰκονόμου ἔκδοσις ἔχει «παροικεῖ τοῖς σοῖς δούλοις», διότι ἑλληνιστὶ παροικῶ τινι (λαῶν, ἀνδρὶ κ.τ.τ.) λέγεται, ὡς ἐν σ. 147 «παράσχου παροικεῖν με τῷ σῶ σπῆ σπηνώματι».

Καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ τῆς ε' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Περιπεσὼν
ἀνοδίας προσκόπτω
ψυχῆς τοὺς πόδας
καὶ τῷ ἄδῃ ἤγγισεν ἡ ζωὴ μου
προσελογίσθη
μετὰ τῶν τεθνεώτων
ἐγεννήθη ὡς ἀβοήθητος,...*

γραπτέον «περιπεσὼν ἀνοδίας» τὸ συντακτικῶς ὀρθόν, ὡς γράφει ὁ Οἰκονόμος καὶ αὐτὸς ὁ ἐκδότης ἐν σ. 71 «ισχύς γενοῦ μοι περιπεπωκότι πλήθει τῶν ποικίλων θλίψεων» καὶ ἐν σ. 73 «φῶς μοι γενοῦ τῷ περιπεσόντι πολλοῖς δεινοῖς» καὶ «ἐγεννήθη», διότι εἶναι ἀόριστος τοῦ γίγνομαι καὶ ὄχι τοῦ γεννῶμαι.

Καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ δὲ τῆς ε' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Νέον ὄπλον τειχῶν καὶ δυνάμεων,
Δέσποινα, οἱ δοῦλοί σου πονήρωσ ἔχοντες
τὴν σὴν καὶ μόνην ἄμαχον
κατ' ἐχθρῶν δυναστείαν προβάλλονται*

ἐπειδὴ ἢ φράσις «πονήρωσ ἔχοντες νέον ὄπλον τειχῶν καὶ δυνάμεων» καὶ συντακτικῶς ἡμαρτημένη εἶναι, (διότι λέγεται «πονήρωσ ἔχω τινός», ἦτοι ἐν πονηρῇ καταστάσει, ἐν ἑλλείψει καὶ ἀπορίᾳ εἰμί τινος), καὶ λογικῶς οὐδὲν λέγει ὁ λέγων ἀπορῶ νέον ὄπλον τειχῶν καὶ δυνάμεων, ἄριστα ὁ Οἰκονόμος γράφει

Νεῶν, ὄπλων, τειχῶν καὶ δυνάμεων,

ἦτοι πάντων τῶν πολεμικῶν μέσων στερούμενοι οἱ δοῦλοί σου, Δέσποινα, τὴν σὴν ἀκαταμάχητον δύναμιν ὡς ὄπλον κατὰ τῶν ἐχθρῶν των προβάλλονται.

Καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς θ' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Ἀρύσασθε ἄνθρωποι
πλουσίως τὰ ἰάματα
ψυχῶν καὶ σωμάτων
ἀεὶ προορέοντα
θείας ἐξ εἰκόνας ἐξ ὕδατος
ζωηροῦ ὄλου τοῦ τεμένουσ,
ἐν ᾧ ἡρεΐσατο
κατοικεῖν ἡ θεοδόχος σκηνή*

ἀντὶ τῆς οὐδένα νοῦν ἐχούσης τοῦ ζ' στίχου γενικῆς «ὄλου», εἴαν τε εἰς τὴν γενικὴν «ὑδατος» εἴαν τε εἰς τὴν ἑτέραν «τοῦ τεμένουσ» ἀποδώσωμεν αὐτήν, γράφε μετὰ τοῦ Οἰκονόμου «τοῦ σεπτοῦ τεμένουσ», ὕπερ καὶ μετρικῶς εὐσταθεῖ, ἀντὶ δὲ τοῦ πλημμελοῦς «ἡρεΐσατο» ἀνάγνωνθι τὸ ὑγιὲς «ἡρεΐσατο».

Καὶ ἐν τῷ τελευταίῳ δὲ τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Συστήσασα πνεύματι
βιαίῳ καταδίωξον
τοὺς ἐχθροὺς τῆς σῆς ποιμένης μακράν...*

ἀντὶ τοῦ ἀνοήτου «συστήσασα» γράφε μετὰ τοῦ Οἰκονόμου τὸ ὀρθὸν «συσσεισασα», διότι διὰ τοῦ βιαίου πνεύματος οὐ συνιστῶνται, ἀλλὰ συσσειόνται οἱ ἐχθροί· οὕτω λέγει καὶ ὁ Δαυὶδ «συσσεισει Κύριος τὴν ἔρημον Καδῆς» (κη', 8) καὶ «συνέσεισας τὴν γῆν καὶ διετάραξας αὐτήν» (νθ', 4).

Ἐν τῷ τρίτῳ τῆς ε' ᾠδῆς τοῦ 71 Κ.

*Δαυὶδ προπάτωρ ὁ σὸς
ἐκ δεξιῶν σε τοῦ Θεοῦ ἵστασθαι
ἀναφωνῶν τὴν δόξαν δηλοῖ σοι τὴν ἄρρητον...*

γράφε μετὰ τοῦ Οἰκονόμου τὸ ὀρθὸν «τὴν δόξαν δηλοῖ σοι», διότι ὁ προφητὰναξ οὐχὶ τῇ Θεοτόκῳ ἐδήλου τὴν δόξαν αὐτῆς, ἀλλὰ τῷ κόσμῳ τὴν δόξαν τῆς Θεοτόκου.

Καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ δὲ τῆς ζ' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Ἐπήγασεν ἅπασιν ὁ ἐκ σοῦ, κόρη,
ἀνατείλας ἥλιος
πυρρὸν τῆς θείας γνώσεως
καὶ τρία ἐγνώκαμεν
τὸν ἕνα φύσει Θεόν,
οὐπερ ἀλώθητον
τὸ πῦρ τὸ τῆς θεότητος συνετήρησεν*

δὲν δηλοῦται τίνα συνετήρησεν ἀλώβητον τὸ πῦρ· γράφει λοιπὸν μετὰ τοῦ Οἰκονόμου τὸ καὶ γλωσσικῶς καὶ μετρικῶς ὁρθὸν «οὐ περ σε ἀλώβητον» καὶ παράβαλε τὸν αὐτὸν στίχον τοῦ α' τροπαρίου τῆς αὐτῆς ᾠδῆς «ὡσπερ σε ἀλώβητον», τοῦ β' «καὶ ἀσινῆ σε αὐτοῦ», τοῦ γ' «καὶ σὲ ἀβλαβῆ αὐτοῦ» καὶ τὸν κοινὸν κατόπιν καὶ εἰς τὰ πέντε τροπάρια ζ' στίχον «τὸ πῦρ τὸ τῆς θεότητος συνετήρησεν».

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τῆς ς' ᾠδῆς τοῦ 80 Κ.

*Πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος ἐστὶ τῆς γῆς
καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρωπίνῃ ὡς χόρτος ἀγροῦ...*

ὁ ἐνθυμούμενος τὸ τοῦ Δαυὶδ «ἄνθρωπος, ὡσεὶ χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ καὶ ὡσεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ σῆψως ἐξανθήσει», ὅπερ πάντως εἶχεν ἐν νῶ ὁ ποιητής, δὲν θ' ἀμφιβάλῃ ὅτι ἔγραψεν «ὡς ἄνθος ἀγροῦ», ὡς ἔγραψεν ὁ αὐτὸς ποιητῆς ἐν τῷ ἐπομένῳ 81 Κ. «Ὀμαλῶς ἀνυπόστατον καὶ ὡς καπνὸς καὶ σκιά, ὡς ὕδωρ διερχόμενον, τῆς γῆς ὡς χόρτος καὶ ὡς ἄνθος ἀγροῦ τὰ παρόντα παρέρχεται».

Ἐν τῷ τρίτῳ δὲ τῆς ς' ᾠδῆς τοῦ 88 Κ.

*Τὸ ἄμωμόν σε κάλλος ἐξ οὗ Χριστὸς
τὴν σάρκα ἀνεδύσατο
ἀσπόρως, Παρθένε, ὁ Ἡσαΐας δηλῶν
τῆς δόξης ὁ Κύριος κράζει
ἐν νεφέλῃ κούφῃ ἔρχεται βοῶν
καὶ πλάνης τὸ σκότος
ἐκδιώκει φωτίζων ἡμᾶς*

ὁ ποιητής δὲν ἔγραψε τὸ ἀνόητον, ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνεδύσατο ἀσπόρως τὴν σάρκα, ἦτοι ἀπέβαλεν, ἀπέρριψε τὴν σάρκα ἐκ τῆς Παρθένου, ἀλλ' ἔγραψε τὸ ὁρθὸν ἐνεδύσατο τὴν σάρκα ἀσπόρως ἐκ τῆς Παρθένου.

Ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ τῆς η' ᾠδῆς τοῦ 91 Κ.

*Ναὸν τοῦ σώματος οἴμοι!
ἔχρανα ὁ ἄθλιος ἀφρόνως τῷ βορβόρῳ
ἐπιμένων ταῖς ἁμαρτίαις...*

προδήλως ὁ ποιητής δὲν ἔγραψε τὸ σόλοικον καὶ ἀνόητον «ἔχρανα τὸν ναὸν τοῦ σώματος ἐπιμένων τῷ βορβόρῳ ταῖς ἁμαρτίαις», ἀλλὰ τὸ ὁρθὸν «ἐπιμένων τῷ βορβόρῳ τῆς ἁμαρτίας».

Καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ τῆς θ' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Ἡ φῶς τεκοῦσα χαῖρε τῆς ζωῆς·
χαῖρε ἔμψυχε τοῦ νοητοῦ ἡλίου,
σεμνή, χαῖρε στέφανε μαρτύρων...*

ἔπειδὴ δὲν ὑπάρχει οὐσιαστικόν, ὃ νὰ προσδιορίζῃ τὸ ἐπίθετον «ἔμψυχε», προδήλως ὁ ποιητὴς ἔγραψεν «ἔμψυχε τοῦ νοητοῦ ἡλίου σκηνή», ὡς ἐν σ. 302 «χαῖρε, ἄχραντε σκηνή τοῦ Λόγου» καὶ 305 «χαῖρε, σκηνή ἀμίαντε τοῦ τῶν ἀπάντων Θεοῦ» καὶ πλεισταχοῦ ἀλλαχοῦ σκηνή καὶ σκηνῶμα καὶ οἶκος καὶ δόμος ἢ Θεοτόκος ὑπὸ τῶν ποιητῶν προσαγορεύεται.

Ἐν τῷ Καθίσματι τοῦ 96 K.

*Θρόνος πάγχρυσος τοῦ βασιλέως
καὶ παράδεισος διηριθσμένος
ἀνεδείχθης, Θεοτόκε πανύμνητε·
τὸν γὰρ θεὸν ἐν γαστρὶ σου βασιάσασα
εὐωδιάξεις ἡμῖν θείαις χάρισιν...*

ἔπειδὴ ἑλληνιστὶ λέγεται «εὐωδιάζω τί τινα», γραπτέον καὶ ἐνταῦθα «εὐωδιάξεις ἢ μᾶς θείαις χάρισιν», ὡς ἀναγινώσκεται παρὰ Νικοδήμῳ καὶ ἐν σ. 34 τοῦ Θεοτοκαρίου τοῦ ἐκδότου «Μύρου νοητοῦ δοχεῖον γεγένησαι τοῦ πᾶσαν τὴν γῆν εὐωδιάσαντος τῆς θεότητος τοῖς ἀτμοῖς» καὶ σ. 316 «ὡς ῥόδον ἡμᾶς εὐωδίασεν».

Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῆς η' ᾠδῆς τοῦ 96 K.

*Ὁ θεῖος Δαυὶδ σὸς προπάτωρ
φάσκει ἐλαλήθη περὶ σοῦ δεδοξασμένα
τοῦ Θεοῦ ἢ ἔμψυχος πόλις
δόξαν ἦν ἐπλούτισας προαγγέλλων...*

ἔπειδὴ ἑλληνιστὶ λέγεται «πλουτίζω τινά τινα» καὶ ἐνταῦθα δὲν βλέπομεν τίνα ἐπλούτισεν ἢ Θεοτόκος δόξῃ, προτιμῶμεν τὴν παρ' Οἰκονόμῳ γραφὴν «δόξαν Θεοῦ πλουτοῦσα ὑπὲρ ἀγγέλους», ἥτις καὶ συντακτικῶς εἶναι ἄμειπτος καὶ νόημα βέλτιον παρέχει.

Καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ δὲ τῆς θ' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ K.

*Λαὸς καὶ κληρὸς προσπίπτει, ἀγνή,
ὁ χριστιάνυμος οἰκεικῶς ἔλεει τῷ σῶ...*

ὁ Οἰκονόμος παρέχει τὴν ὀρθὴν γραφὴν ἱκετικῶς.

Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῆς δ' ᾠδῆς τοῦ 103 K.

*Ἔθου πρὸς βροτιοὺς
ἀμαρτάνοντας, Λόγε, μετάνοιαν·
ὅθεν πεποιθὼς σοι προσιω
καὶ ἐξαιτεῖν ζητῶ τὴν συγχώρησιν
κακῶν ὧν περὶ ἔπραξα μὴ με ἀπόση,
μόνε εὐσυμπάθητε*

οὔτε τὸν τύπον προσιῶ ἀντιπροσιῶ γινώσκοντες, οὔτε τὴν φράσιν ἐξαιτεῖν ζητῶ ἐννοοῦντες εἰκάζομεν ὅτι «προσιῶν ἱκετικῶς ζητῶ τὴν συγχώρησιν» ἀναγινώσκεται ἐν τοῖς χειρογράφοις.

Καὶ ἐν τῷ τρίτῳ δὲ τῆς αὐτῆς φῶδης

*Μήτηρ τοῦ Θεοῦ
ἡ ζωὴν τεκοῦσα ἀθάνατον
καὶ ἀθανασίας τοῖς βροτοῖς
γενομένη καὶ πρόξενος
τὸν θανατωθέντα με ταῖς ἁμαρτίαις
ζώωσον, πανάχραντε*

καὶ ὁ νοῦς ἀπαιτεῖ καὶ τὸ μέτρον βοᾷ ὅτι ἐν τῷ δ' στίχῳ λείπει ἡ λέξις αἰτία «γενομένη αἰτία καὶ πρόξενος».

Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῆς ε' φῶδης τοῦ 104 Κ.

*Τὸ σκῆνωμα τοῦ Λόγου ἡ τῆς σοφίας μήτηρ
ἡ πηγὴ τῆς σοφίας ἡ μήτηρ τῆς ζωῆς
μειλιχίους λόγοις ἀνελαμβάνετο
τοὺς θεοὺς ἱερομύστας...*

εἶναι δυνατὸν νὰ γράψῃ ποιητὴς τὰ ἀνούσια ταῦτα «ἡ τῆς σοφίας μήτηρ, ἡ πηγὴ τῆς σοφίας, ἡ μήτηρ τῆς ζωῆς» καὶ δὲν εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ ποιητὴς ἔγραψεν ἃ παρὰ τῷ Οἰκονόμῳ ἀναγινώσκουμεν

*Τὸ σκῆνωμα τοῦ Λόγου,
ἡ τῆς σοφίας μήτηρ, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς
μειλιχίους λόγοις...*

ὡς ὀρθῶς ἐπίσης παρὰ τῷ αὐτῷ ἀναγινώσκουμεν τὸ πρῶτον τῆς ε' φῶδης τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Νεανικῶς οἱ θεολόγοι
ταῖς νεφέλαις ἐποχοῦμενοι...*

ἀντι τοῦ σολοικῶς ἐκδοθέντος «τὰς νεφέλας ἐποχοῦμενοι» ὑπὸ τοῦ κ. Ε. ὅστις οὐδ' ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ βιβλίου του τὸ ὀρθὸν ἐδιδάχθη φέροντος ἐν σ. 138 «ἡνίκα Θεὸς κατέρχεται νεφέλαις ἐποχοῦμενος» καὶ 248 «ὁ ἐποχοῦμενος νεφέλαις θεὸς Λόγος».

Καὶ ἐν τῷ τρίτῳ δὲ τῆς ζ' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Ἴσχυσε πρὶν ἢ ἁμαρτία
 παραδείσου ἀπολαύσεως
 καὶ ἀνωδύνου με ζωῆς
 ἀπορροίφαι ἀτιμώματα
 σὺ δέ με ἀνορθώσω,
 μήτερ ἀγνή, κνήσασα
 τὸν Θεὸν ἀνωδύνως*

ὁ ποιητὴς βεβαίως δὲν ἔγραψε τὴν ἀνύπαρκτον καὶ οὐδένα νοῦν ἔχουσαν λέξιν «ἀτιμώματα», ἀλλὰ «ἀτιμότητα», ὡς ὀρθῶς ἐξέδωκεν ὁ Οἰκονόμος, ὅστις ἐπιστάμενος καὶ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἔγραψεν «ἀπορροίφαι» καὶ «ἀνωρθώσω».

Ἐν τῷ τρίτῳ δὲ τῆς ζ' ᾠδῆς τοῦ αὐτοῦ Κ.

*Ἀκούσωμεν νοητῶς
 ᾠδὴν παναρμόνιον
 ἄσμα τερπνὸν μέλος λιγυρὸν
 τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων σεπτῶς
 ὑμνοῦντων τὴν ἄχραντον
 μεθισταμένην σήμερον
 πρὸς τὸν κτίστην καὶ υἱὸν αὐτῆς*

(οὐδεμία καὶ ἐν τούτῳ στίξις ἐν τῷ κειμένῳ, ὡς συνήθως) οἱ δυσχεραίνοντες ἐπὶ τῷ σολοικισμῷ «τῶν δυνάμεων ὑμνοῦντων» δύνανται νὰ δεχθῶσι τὴν γραφὴν τοῦ Οἰκονόμου, ὅστις θεῖς ἄνω στιγμὴν εἰς τὸ τέλος τοῦ τετάρτου στίχου ἔγραψεν ἔπειτα «ὑμνοῦσι τὴν ἄχραντον...», οὕτω δὲ τὸ ἀσύνδετον τῶν δύο κώλων εἶναι παραστατικώτερον «Ἀκούσωμεν τὴν παναρμόνιον ᾠδὴν... τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων ὑμνοῦσι τὴν ἄχραντον...»

Ἄλλὰ δὲν εἶναι μόνα ταῦτα, ἅτινα παρὰ τοὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀναγινώσκονται ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. Ὀλίγαι εἶναι αἱ σελίδες αὐτοῦ αἱ καθαρεύουσαι γλωσσικῶν ἀμαρτημάτων, πολλὰ δέ, τὰς ὁποίας ἀσχημίζουσι πλείονα τοῦ ἑνὸς τοιαῦτα σφάλματα. Οὕτως ἀναγινώσκομεν

Ἐν σελ. 9 «τὸ παγκόσμιον ἐκεῖνο θέατρον, ἐν ᾧ παραστησόμεθα παγενῆ» ἀντὶ παγγενεῖ.

Ἐν σ. 13 «ὡς πορεύσομαι», ἦτοι τὸν τελικὸν ὡς καθ' ὀριστικὴν ἀντὶ ὑποτακτικῆς.

Ἐν σ. 27 «φέρομεν δωρεάν σοι, ἦπερ χάρειν σοι πιστεύομεν» ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ χάρειν σε.

Ἐν σ. 29 «σώζεις καὶ νῦν με καὶ εἰς πάντα τὸν αἰῶνα τῆς ζωῆς» ἀντι σώζοις, ἀφ' οὗ εἶναι εὐχῆ.

Ἐν σ. 31 «σῶσον μεσιτείας σου» ἀντι μεσιτεία σου.

Ἐν σ. 70 «ἀνάγαγε εἰς Ἰωάν με καὶ σῶσον» ἀντι ὡς Ἰωάν.

Ἐν σ. 93 «ὅπως αἰεὶ εὐλογῶμεν καὶ προσκυνούμεν σε» ἀντι προσκυνούμεν σε, ὡς γράφει ὁ Νικόδημος.

Ἐν σ. 97 «προσπίπτω σοι ἐξ ὅλης μου τῆς καρδίας στενάζω καὶ αἰτοῦμαι» ἀντι τοῦ ὀρθοῦ προσπίπτων, ὅπερ ἠδύνατο νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ Νικοδήμου.

Ἐν σ. 100 συντάσσει τὴν ἀντι μετ' αἰτιατικῆς γράφων «σιγὴν δὲ λοιπὸν ἀντι τὸν ὕμνον δέχου».

Ἐν σ. 102 «τὸ δύνασθαι μόνον τὸ θέλειν σύνδρομον ἔχουσα» ἀντι τοῦ ὀρθοῦ τῷ θέλειν, ὅπερ ἠδύνατο νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ Οἰκονόμου.

Ἐν σ. 104 γράφει τὸ πλημμελὲς «μὴ ἐπιλάθου», ἐν ᾧ ἐν σ. 5 τὸ ὀρθὸν «μὴ ἐπιλάθῃ μου» καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἐν σ. 110 «Λόγον ἀπεκύσας ἐκλυτρούμενος βροτοὺς» ἀντι ἐκλυτρούμενον.

Ἐν σ. 123 «πρὶν φθάσει» καὶ 151 «πρὶν δύσει» ἀντι τῶν ὀρθῶν φθάσει καὶ δύσει.

Ἐν σ. 124 «τίς μὴ θρηνήσῃ», ἀλλ' ἐν σ. 125 «τίς μὴ θρηνήσει».

Ἐν σ. 129 καὶ 147 «ἐν τῷ ἐκλείπειν» ἀντι ἐκλείπειν.

Ἐν σ. 139. «μὴ ἐγκαταλείπης» ἀντι ἐγκαταλίπης.

Ἐν σ. 140 «τὴν ἔξομολογουμένην σε» ἀντι τὴν ἔξομολογουμένην σοι.

Ἐν σ. 202 «τὴν νεκρωμένην ψυχὴν μου» ἀντι νεκρωμένην, ὡς διδάσκει καὶ τὸ μέτρον.

Ἐν σ. 223 «νομίμων δίχα φυσικῶς τέτοκας» ἀντι φυσικῶν καὶ «σοὶ νῦν προσπίπτω, ἀγαθῆ, ἔξαιτῶ» ἀντι προσπίπτων.

Ἐν σ. 237 «διὸ σε τὸ χαίρει κραυγάζομεν» ἀντι «διὸ σοι».

Ἐν σ. 253 «μὴ λίποις» καὶ 255 «μὴ συλλάβοι με», «μὴ ἐλλίτοις» πλημμελῶς ἀντι τῶν ὀρθῶν καθ' ὑποτακτικὴν.

Ἐν σ. 257 «ἐν ἧ ἂν ἡμέρᾳ θλίβομαι καὶ ἐπικαλέσωμαί σε» ἀντι θλίβομαι.

Ἐν σ. 260 «μὴ σε παραδῶ καὶ ἐμβάλλῃ» ἀντι παραδῶ καὶ ἐμβάλλῃ.

Ἐν σ. 263 «μηκέτι πρόκριναι» ἀντι πρόκρινε.

Ἐν σ. 336 «ὁ σχήματι ἄμοιρος» ἀντι ὁ σχήματος ἄμοιρος, ὡς παρ' Οἰκονόμου.

Ὅτι δὲ μάλιστα κινεῖ εἰς ἀγανάκτησιν τὸν ἀναγνώστην τοῦ βιβλίου εἶναι ἡ ἀμέτρητος πληθὺς τῶν ἐν αὐτῷ περὶ τὴν ὀρθὴν τῶν λέξεων γραφὴν ἀμαρτημάτων. Κατὰ κανόνα ὁ ἐκδότης γράφει πάντοτε ἀείρουτος, ἀείρουτος, ἀένναος, ἀτίθασσος, ἐκάθηρα, ζωήρουτος, καθηράμενος, κλίμαξ, νάμα,

οἰκτεῖρω, πρόσγες, ῥάδιος, ῥαδιουργία, στῦλος, ὑπερῆρα ἀντὶ τῶν ὀρθῶν ἀείρουος, ἀείρυτος, ἀέναιος, ἀτίθασος, ἐκάθηρα, ζώηρυτος, καθηράμενος, κλίμαξ, νάμα, οἰκτίρω, πρόσσγες, ῥάδιος, ῥαδιουργία, στῦλος, ὑπερῆρα.

Γράφει προσέτι ἀδδθηφάγος, ἀμβλιωπῶ, ἀναρῦσας, ἀνελκύσθην, Γαβαωνίτης ψυχῆ, εἰκῆ, εἰλιτάριον, ἐκτεινάξας, ἐναπηθάλωσε, ἐνέχειρον, ἐόντων, ἐφερπίζει, ἰσχυρώτατος, κατελόγησα, κατακυλῶ, κνῖσσα, κομμῶ, κώδιον, μονότατος, πέλιξ, συνεργεία, τεκτεινάμενος, φανώτατος, φορυτὸς ἀντὶ τῶν ὀρθῶν ἀθηφάγος, ἀμβλυωπῶ, ἀναρῦσας, ἀνειλκύσθην, Γαβαωνίτης ψυχῆ, εἰκῆ, εἰλιτάριον, ἐκτεινάξας, ἐναπηθάλωσε, ἐνέχυρον, ἐόντων, ἐφερπύζει, ἰσχυρότατος, κατεκατελόγησα, κατακῆλῶ, κνῖσα, κομῶ, κώδιον, μονώτατος, πέλυξ, συνεργία, τεκτεινάμενος, φανώτατος, φορητός.

Ἐναγινώσκομεν τὰς λέξεις Ἐαρωνίτις, αἰδώ, ἀνασύρον, ἀπορρίψαι, εἰσδύναι, ἐκλύον, ἐξάραι, ἐπαμύναι, ἐπάραι, ἰθύναι, ἱμάσι, καθάραι, καταγλυκάναν, κηλίδα, λύσαν, ξηράναι, ξηράναν, παύλα, πρεσβύται, ῥίψον, στείρα, σφραγίδα, ὑποσμύχον, φοινική, φρίζον, ψύχον, ᾠδίνας, πάσας ταύτας οὕτω μετ' ὀξείας ἀντὶ περισπωμένης καὶ τἀνάπαλιν ἀκῖσι, διασπᾶσαι, ἐρυθρᾶν, λῖνον, συνῶν, τετοκυῖας μετὰ περισπωμένης ἀντὶ ὀξείας.

Πλειστάκις ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ὅτε μὲν ἀναγινώσκομεν τὸν ὀρθόν, ὅτε δὲ τὸν ἡμαρτημένον τύπον, οἷον ἀπολλύμενος καὶ ἀπολύμενος, ἀσυλώτατος καὶ ἀσυλώτατος, ἄρον καὶ ἄρον, ἀσωτία καὶ ἀσωτεία, βεβαρημένος καὶ βεβαρυμένος, βλύσον καὶ βλύσον, διᾶραι καὶ διάραι, ἐγενήθην καὶ ἐγεννήθην (τοῦ γίγνομαι), ἔδρασον καὶ ἔδρασον, ἔλλιπης καὶ ἔλλειπής, ἔσθηκα καὶ ἔσθηκα, θήλεος καὶ θήλεως, θλίψις καὶ θλίψις, ἴλεως καὶ ἴλεος, ἰχθὺν καὶ ἰχθῦν, καθίσας καὶ καθήσας, καθόρμισον καὶ καθόρμησηον, κρηπίδα καὶ κρηπίδα, τὸ κρῖνον καὶ τὸ κρῖνον, κυβερνήτης καὶ κυβερνήτης, λάτρις καὶ λάτρης, λύσις καὶ λύσις, μεσίτις καὶ μεσίτις, μεταρρυθμίσασα καὶ μεταρρυθμήσασα, μητρῶα καὶ μητρῶα, νυγεις καὶ νηγείς, ὄλεσον καὶ ὠλεσον, ὄλοιντο καὶ ὄλλοιντο, ὄμβρησον καὶ ὄμβρισον, ὄφρυν καὶ ὄφρυν, πάγκαλος καὶ πάγκαλλος, πανώλεθρος καὶ πανολεθρία, παρέρριμμα καὶ παρέριμμα, πρέσβις καὶ πρέσβυς, προστάτις καὶ προστάτις, ῥῦπος καὶ ῥῦπος, ταχινῆ καὶ ταχυνῆ, ὑγίωσον καὶ ὑγείωσον, ᾠδῆ καὶ ᾠδή, ὄμοσα καὶ ὄμωσα, ὄρῦομαι καὶ ὄρῦομαι.

Ἄλλὰ καὶ τύποι ὅλως ἄγνωστοι εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἀναγινώσκονται ἐν τῷ βιβλίῳ, οἷοι βροτεῖαι, δυνήσειεν, ἐπηρεῖται, εὐρᾶσθαι, ἴδωσαν, καταχρέως, πεφρικῶς κτλ.

Χαριέστατος δ' εἶναι γράφων κατὰ κανόνα πολυῦμνητον, διῦπταμένην μετὰ τῶν διαλυτικῶν σημείων, ὥς εἰ ἦτο φόβος μὴ ἄλλως ἀναγνωσθῶσιν αἱ λέξεις αὗται ἄνευ τῶν σημείων τούτων.

Τυπογραφικὰ δὲ παραοράματα, οἷα ἡφαιστιώδεις, ὑφαιστῖον, ἡδύπνοια ἄνθη, γαλήνιον τὴν ψυχὴν μου (ἀντὶ γαλήνισον), κλέειν, ἡ τρυφῶντες, εὐρομέ σε, φιλάνθρωπον καὶ πολυέλειον, βέλεσι πέπλησμαι, καταγγέλωμεν,

ἀπώθου, ὀξεῖας καὶ πλήθος ἄλλο περιττὸν βέβαια ν' ἀπαριθμήσω, λυπούμενος ὅτι Ἕλληνας αὐτὸς καὶ ἑλληνικὰ ἱερὰ κείμενα ἐν Παρισίοις ζῶν καὶ ἐκδίδων, δὲν προσεπάθησε τοῦλάχιστον ἐν τούτῳ νὰ μιμηθῇ τοὺς ξένους σοφοὺς οὔτινες ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἐκδίδοντες τὴν πολύτομον σειρὰν τῆς Association Βυδέ προσφέρουσιν εἰς τὸν κόσμον τὰ κείμενα τῶν ἔθνικῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων καὶ κατὰ τὰ ἄλλα ὡς οἶόν τε ἄριστα καὶ καθαρεύοντα τυπογραφικῶν παροραμάτων.

ΕΜΜ. Γ. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗΣ